БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 109 (8634)
МАЙН 10
СУББОТО
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Химическэ промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн зорилгые амжалтатайгаар шиидхэжэ, үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар үлэмжэ хүгжэнги капиталистическэ оронуудые богони болзорто хүсөөд, ахижа гараха гэһэн зорилго шиидхэлгэдэ, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ Коммунистическэ партиие тойрон нягтаар жагсаһан совет арад шэнэ ехэ нэмэри оруулха бэзэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум найдажа байһанаа элишэлэн мэдүүлнэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

1958 оной майн 6—7-до Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум болоо.

„Химическэ промышленностиие хүгжөөлгэ, илангаяа холимог материал үйлэдбэрилгэ түргэдхэхэ, хүн зоной болон арадай ажахын хэрэглэмжые хангахын тула тэрээгээр элдэб зүйлнүүдые хэхэ тухай" нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые Пленум шагнаад, зүбшэн хэлсэһэн байна. ЦК-гэй Пленум зохихо тогтоол баталан абаа. Тэрэ тогтоол мүнөөдэр толилогдобо.

ХИМИЧЕСКЭ ПРОМЫШЛЕННОСТИИЕ ХҮГЖӨӨЛГЭ, ИЛАНГАЯА ХОЛИМОГ МАТЕРИАЛ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭ ТҮРГЭДХЭХЭ, ХҮН ЗОНОЙ БОЛОН АРАДАЙ АЖАХЫН ХЭРЭГЛЭМЖЫЕ ХАНГАХЫН ТУЛА ТЭРЭЭГЭЭР ЭЛДЭБ ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ ХЭХЭ ТУХАЙ

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлээр 1958 оной майн 7-до баталан абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

гууехэ Октябриин социалистическэ революциин н мандаһанай ашаар совет арад Коммунистиче- партиин хүтэлбэреэр тон ехэ бэрхэшээлнүүдые ан гаража, хархис этэгээдүүдэй зэбсэгтэ добтол- бута сохижо, бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанартай лта туйлаа гэжэ КПСС-эй Центральна Комите- Пленум тэмдэглэнэ. Манай орон дэлхэй дээрэ н түрүүн социализм байгуулаад, мүнөө асари ехэ этэй болоо, зохёон байгуулхы хүсэеэ бадаруулаа. схоорондын оршондо Советскэ Союзай нэрэ хүн- хэмжээлэшэгүй ехээр дээшэлээ, манай арад бу- социалистическэ оронуудай арадуудтай хамта ы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахихын ба бэхи- лхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябана.

ронойманай экономикын үндэһэ һуури болохо дэ индустриие гол түлэб хүгжөөхэ тухай агуу ехэ инэй заабариие манай Коммунистическэ партиин шууд, даамай түбшэнөөр бэелүүлһэнэй ашаар хын түрүүн эдэ амжалтанууд туйлагдаа. СССР- хүдэлмэришэн ангиин, ажалша таряашанай бо- интеллигенциин баатарлиг хүсэл оролдолгоор хэтэ богони болзор соо хүсэ ехэтэ, техническэ та- раа шэнэ һайн промышленность байгуулагдаа. а болон үнгэтэ металл, электроэнерги үйлэдбэ- гэ оло дахин дээшэлээ, нүүрһэ, нефть малтан лга ехэ болоо, автомобиль бүтээлгэ, трактор бү- лгэ, самолёт бүтээлгэ, мүнөөнэй химическэ про- ленность, станок бүтээлгэ, хүдөө ажахын маши- бүтээлгэ, барилгын индустри, газай промышлен- ь болон бусад олон шухала һалбаринууд шэнээр йуулагдаа.

анай орон хүсэн түгэлдэр индустриально-кол- о социалистическэ гүрэн болонхой. Хэрбээ Росси ондо дэлхэй дээрэ промышленна продукци дбэрилгын оройдоо 2—3 процентые эзэлдэг бай- һаа, мүнөө Советскэ Союз дэлхэйн бүхы про- ленна продукциин табанай нэгэ хубиие үйлэдбэ- нэ. Промышленна үйлэдбэрилгынгөө хэмжээгээр өө СССР Европодо нэгэдэхи һуури, дэлхэй дээ- хоёрдохи һуури эзэлнэ. Мүнөө манай промыш- ность советскэ засагай түрүүшын 15—20 жэлдэ дбэрилэн гаргагдаһанай шэнээн продукци нэгэ эй турша соо үйлэдбэрилнэ.

радай ажахые шэнэ хүсэтэйгөөр хүгжөөн дэб- лхэ тухай КПСС-эй XX съездын хараалһан про- мые бодотоор бэелүүлэн, совет арад социали- ескэ байгуулалтынгаа бүхы һалбарида тон ехэ амжалтануудые туйлаа. Промышленность бо- барилгые хүтэлбэрилгэ шэнэдхэн һайжаруулга а ажахын байгуулгада нютагуудтахи бүхы ор- удай үүсхэл эдэбхиие үргэнөөр дэлгэрүүлээ, дбэриие хүтэлбэрилгэдэ олон миллион ажалша- улам бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулаа, манай омикодо нэмэлтэ резервэ нээжэ үгөө. Промыш- ость һураггүй һайнаар хүдэлдэг болоо. 1957 он- промышленна үйлэдбэрилгын түсэб үлүүлэн дүүр- ээ. Байгша оной нэгэдэхи квартал соо валовой укци гаргаха түсэб орон дотор бүхы дээрээ 104 ент дүүргэгдээ, үнгэрэгшэ жэлэй тэрэ үеынхидэ ндоо промышленна продукци 11 процент үлүү үйлэдбэрилэгдөө. Бүхы союзна республика-нууд болон экономическа захиргаанай районуудай совнархозууд промышленна продукци үйлэдбэрилгөөр 1957 оной мүн байгша оной нэгэдэхи кварталай арадай ажахын түсэбые дүүргээ.

Ажахын социалистическэ системын булюу һайн байһанай ашаар капитализмтай экономическа мүрысөөндөө манай орон эгээн хүгжэнги капиталистическэ оронуудта орходоо үйлэдбэрилгые хэмжээлэшэгүй түргэнөөр ябуулжа шадаа. 1929 онһоо 1957 он болотор, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үеые оруулангүй, СССР дотор промышленна продукци үйлэдбэрилгэ жэлдээ дунда зэргээр 16 үлүүтэй процентээр нэмэһэн байна. Тиихэ зууран США-да иимэ продукци үйлэдбэрилгэ мүн лэ тэдэ жэлнүүдэй турша соо 3 процентһээ багаар нэмэһэн байха юм. Мүнөө үедэ Советскэ Союз промышленна продукци үйлэдбэрилгын ургалтын талааршье, мүн түмэрэй руда, нүүрһэ, нефть, шэрэм, булад, цемент, ноһон бүд үйлэдбэрилгын ургалтын талааршье США-е уридлажа ябана. Ойрын үедэ промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээгээр США-е уридлан гараха бүхы арга боломжотой байнабди.

Промышленностиин, түрүүшын ээлжээндэ хүндэ индустриин түргэнөөр хүгжэһэн ябадал хүдөө ажахын техническэ зэбсэгжэлгые шэнэдхэн табиха, социалистическэ ёһоор шэнэдхэн байгуулха хамаг эрхэ нүхэсэл бии болгоо. Парти, правительствын абаһан хэмжээнүүдэй ашаар оронойманай колхозууд болон совхозууд һүүлшын жэлнүүдтэ орооһо таряа, мяха, һү, хлопок, нооһо болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые үйлэдбэрилгэеэ нилээд ехээр дээшэлүүлээ. Мүнөө үедэ колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха хэмжээ-ябуулганууд бүхы арад зоноор дэмжэгдээд, бэелүүлэгдэжэ байна. Энэ хадаа орон доторнай хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөлгэ хангаха байна. Ойрын жэлнүүдтэ мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е хүсөөд, ахижа гарахын түлөө түрүү колхозууд болон совхозуудай үүсхэлээр дэлгэрһэн патриотическа хүдэлөөн гайхамшагта һайн үрэ дүнгүүдээ харуулжа эхилээ.

Наука, техникын бүхы һалбариин үзэгдөөгүй ехээр һалбаран хүгжэлгэ хадаа манай Эхэ ороной асари ехэ туйлалта мүн. Хүдэлмэришэд, инженернүүд болон технигүүдтэй зохёон байгуулхы барисаатайгаар ажаллажа, манай ороной эрдэмтэдэй атомай хүсэнэй нюусые элирүүлжэ, энэ хүсые дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн амгалан ажалда хэрэглэһэндэнь, түби хоорондын баллистическэ ракетэ болон дэлхэйе тойрогшо хэмэл одонуудые зохёоһондонь совет хүнүүд омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Промышленна үйлэдбэрилгэдэ автоматика, телемеханика, радиотехникэ, электроникэ улам бүри ехээр хэрэглэгдэнэ.

Социалистическэ байгуулалтын бүхы үе замуудай туршада манай арад зоной ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхын түлөө Коммунистическэ парти хамаг шухала хэмжээ абаһан байна. СССР дотор социализм байгуулагдаа, хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал, хүдэлмэригүйдэлгэ, үлэсхэлэн, үгырэлгэ хэтэ заяанда усадхагдаа, национальна олзо доход шууд түргэнөөр ургана, хүдэлмэришэд болон албахаагшадые долоо, зургаан часай хүдэлмэриин үдэртэ оруулха хэмжээ-ябуулга бэелүүлэгдэжэ байна, гүрэнэй пенси тухай шэнэ Хуули абтаа. Социальна мүнхэлэлгэдэ, эмнэлгээр хангалгада, һурагшадай стипендидэ, түлөөһэгүйгөөр һуралгада гүрэн тон ехэ мүнгэ һомолно. Манай орон дотор соёл культурын хамаг аша үрэнь арад зоной болонхой. Революциин урда тээхи үетэй сасуулхада хүдэлмэришэд, ажалша таряашадаймнай бодото олзо доход таба —зургаа дахин ехэ болоо. Гэр байра барилгаар парти, правительствын зохёоһон программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Гэр байраар дуталгые ойрын 10—12 жэлэй турша соо болюулха гэжэ тэрэ программа соо хараалагданхай. Коммунистическэ парти, Советскэ правительство хамагай түрүүндэ совет арадай ажана һайн һуухын түлөө эгээл ехэ анхарал хандуулдаг гэжэ манай ороной ажалшад олон жэлэй дүршэл дээрэһээ ойлгоо.

Саашадаа гол түлэб хүндэ индустри хүгжөөлгые, оронойнгоо бэеэ хамгаалгые хохидуулангүйгөөр арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые һураггүй түргэнөөр дээшэлүүлжэ, бүд, хубсаһа, гутал болон бусад эд бараанай талаар хүн зоной эрилтые ойрын 5—6 жэл соо гүйсэд хангажа шадахаар болотороо мүнөө хүндэ промышленность, наука ба техникэмнай хүгжэнхэй. Химическэ промышленностиие түргэнөөр хүгжөөлгэ энэ зорилгые шиидхэлгэдэ ехэ удхашанартай байна.

Парти болон Советскэ правительство химическэ промышленностиие хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулһан байха юм. Мүнөө Советскэ Союз химическэ продукци үйлэдбэрилгын хэмжээгээр дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ. Гэхэтэй хамта, химическэ промышленностиин үйлэдбэрилгын хэмжээн, тэрэниие хүгжөөлгын ябаса, илангаяа холимог материал үйлэдбэрилгын хэмжээн арадай ажахын улам ехэ болоһон эрилтые үшөөл гүйсэд хanганагүй. Пластическа зүйл, холимог каучук, хэмэл ба холимог утаһа, минеральна үтэгжүүлгэ болон бусад зарим янзын химическэ продукци дутамагаар үйлэдбэрилэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэмжээ-ябуулганууд соогоо хараалһанай ёһоор химическэ промышленностиие, түбхын түрүүн холимог материал үйлэдбэрилгые бүри түргэнөөр хүгжөөлгэ хадаа бүхы арадай ажахыдахи техническэ дэбжэлтын, хүндэ промышленностиие саашадань хүгжөөлгын шухалын шухала эрхэ нүхэсэл, арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ түүхэй эдэй тон ехэ, шэнэ гуламта болоожо үгэхэ байна.

Хүдөө ажахын түүхэй эд дээрэ холимог материал нэмэжэ хэрэглэбэл, хубсаһа, гутал, бүд, гэр зуурай ба ажахын хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ нилээд дээшэлүүлхэ арга олгохо юм. Иимэ материалаар хэгдэһэн зүйлнүүд натуральна түүхэй эдээр хэгдэһэн зүйлнүүдтэ орходоо шанарайнгаа, бүхэ һайнайнгаа, гоё һайханайнгаа талаар дутадаггүй, харин олон ушарта һураггүй һайн байдаг. Промышленностьда болон барилгада холимог материал хэрэглэлгэ хадаа ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, хара, үнгэтэ ба холисо металл нилээд ехээр һэлгэхэ, барилгын хүдэлмэриие саашадань индустриализацилха арга боломжо олгохо юм.

Химическэ промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхын тулада бүхы шухала юумэн манай орондо бии юм. Нефтиин ба байгаалиин газ, нефть буйгуулхада гарадаг, коксохимиин фосфоридай, серын, продуктнууд, калийна дабһан, сланец болон бусад ашагта малтамалнууд, тэрэшэлэн модоной промышленностиин продуктнууд, хүдөө ажалай үлээдэһэн гэхэ мэтэшэлэн-түүхэй эдэй хизаарлашагүй ехэ ресурснууд Советскэ Союз дотор бии юм. Эрдэм ухаанай, техникын мүнөө сагай эрилтэнүүдые хангажа шадахаар бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэ, аппаратура болон автоматизациин зэмсэг хэрэгсэлнүүдээр химическэ промышленностиие оронойманай машина бүтээлгын ажаүйлэдбэри хангажа шадаха байна. Совет гүрэмнай химическэ шэнэ предприятинуудые барихын тула, мүнөө байгаа заводуудые үргэдхэхын тула мүнгэ зөөри хэрэгтэй зэргээрнь болон бусад хэрэгсэлнүүдые табиха шадалтай болоо.

СССР дотор социалистическэ байгуулалтын жэлнүүдэй туршада эрдэмтэ-химигүүдэй, химическэ промышленностиин хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдэй гайхамшагта кадрнууд бии болонхой. Тэдэнэр хадаа хүндэ индустриин энэ шухалын шухала һалбариие манай арадай ажахын, дэлхэйн научно-техническэ туйлалтануудай мүнөө сагай эрилтэдэ харюусахаар табижа шадаха байна.

1957 онойхитой сасуулбал 1965 оной һүүл багаар хэмэл болон холимог утаһа үйлэдбэрилгэ 4,6 дахин, пластическа зүйлнүүд болон холимог дабирхай үйлэдбэрилгэ 8 дахин, холимог каучук үйлэдбэрилгэ 3,4 дахин ехэ болохо гэжэ, химическэ промышленность, илангаяа холимог материалнуудые үйлэдбэрилгэ түргэнөөр хүгжөөхэ талаар КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёон табиһан, мүн нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл дотор тоологдоһон хэмжээ-ябуулганууд дотор уридшалан хараалагдаа.

Холимог материалнуудые богони болзор соо ехээр үйлэдбэрилдэг болобол 1957 онойхитой сасуулбал 1965 ондо хэмэл ба холимог утаһаар бүд нэхэлгэ эды шэнээн ехэ болохо байна гэбэл: хилгааһан бүд — 2,3 дахин, торгон — 1,75 дахин, бумаажан бүд — 6 дахин, хэмэл болон холимог утаһаар нэхэһэн гадар, дотор хубсаһанай трикотаж — 9 дахин, оймһон—3,2 дахин, хэмэл каракуль—14 дахин, хэмэл арһаар оёһон гутал —2,3 дахин, бамбагар улатай гутал үйлэдбэрилгэ 40 дахин ехээр гаргадаг болохо байнабди. Гутал хубсаһа, эд бүд, гэрэй юумээр арад зоной эрилтэ хангахын тулада, тэрэшэлэн промышленность, хүдөө ажал болон барилгые хангахын тулада шухала хэрэгтэй хэмэл ба холимог утаһа, пластическа зүйлнүүд болон холимог бусад материалнуудые илангаяа ехээр үйлэдбэрилхэ, химическэ промышленностиие юрэнхыдэнь түргөөр хүгжөөхэ гэһэн асуудалые КПСС-эй ЦК-гэй Президиум саг дээрэнь зүбөөр табяа гэжэ КПСС-эй Цент-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

КПСС-эй ОБКОМДО, БМАССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

1958 ондо колхоз, совхозуудта кукуруза ургуулха комплексно агрегадуудые, сабшалан дээрэ ногоо ургуулха звенонуудые эмхидхэхэ тухай

зинын, Алтайн хизаарай, мүн оро- бусадшье областьнуудай колхоз, сов- дай тракторна түрүү бригадануудай дүршэл дээрэһээ харахада, газарай ые һайнаар элдүүрилжэ, тэгшэлжэ, үүлжэ, үрэһэ хүрэнгөөе хүсэд бэлэд- квадратно-гнездовой аргаар тариһа- за һүүлдэ ургажа байха үедэнь куль- аар заатагүй хоёр дахин элдүүрилхэ- гасын хойноһоо харууһалхадал куку- баян ургаса хуряагдадаг байна.

отехническэ эдэ шухала арга дүр- дые хэрэглэхын тулада кукуруза а, ургуулга хуряалгын хүдэлмэриие оруулха хэрэгтэй.

куруза, сахарай свёкло болон пропаш- сад ургамалнуудые тарижа ургуул- омплексно механизаци үргэнөөр нэб- гэ гэжэ Социалистическэ Ажалай ажин Герой, Украинска ССР-эй Киро- ка областиин тракторна бригадын ир нүхэр Гиталов бүхы механизатор- а хандаа. Нүхэр Гиталовай жэшээ- нөө область, республиканuудта ку- а ургуулха комплексно агрегадууд болгодонхой. Агрегат бүхэн 2 механи- а, тракториcтһаа, сеялкэшэнһээ ун комбайнер) бүридэнэ. Тэдээндэ русь» гү, али пропашной ондоо трак- вадратно-гнездовойгоор тариха сеял- навесной культиватор, силос хуряаха йн даалгагдажа үгтэнэ.

а үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангахын кукурузын баян ургаса хуряахатаяа манай республикада сабшалангай ур- дээшэлүүлхэ гээшэ тон ехэ удхаша- а. Газарайнгаа хүрьһые үтэгжүүлээд, хуба дахин уһалаад байгаа һаа, га 8—10 тонно үбһэ хуряаха гүйсэд арга бии гэжэ республикын олохон колхозуудай луговодуудай түрүү звенонуудай дүй дүршэл харуулна.

Манай колхоз, совхозууд кукуруза ургуулха комплексно агрегадуудые эмхидхэхэ, сабшалан дээрээ үбһэ ногооной үндэр баян ургаса ургуулха луговодуудай саг үргэлжын звенонуудые бии болгохо гүйсэд арга боломжотой гэжэ КПСС-эй обком, Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Кукуруза ургуулха хүдэлмэриие комплексноор оньһожоруулгые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, луговодуудай звенонуудые эмхидхэжэ, гектар бүриһөө 30 тонноһоо бага бэшэ кукурузын ногоон эшэ намаануудай, 5 тонноһоо бага бэшэ үбһэ ногооной ургаса хуряадаг болохо зорилгоор КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол гаргаба.

Хүдөө ажахын министерствые, КПСС-эй айком, аймгүйсэдкомууд иигэжэ уялгалагдаа:

колхоз, совхоз бүхэндэ кукуруза ургуулгын комплексно агрегадуудые, 5—7 хүнһөө бүридэһэн, сабшалангууд дээрэ ногоо ургуулха луговодуудай звенонуудые бии болгохо;

агрегат бүхэниие дүршэлтэй трактористаар, сеялкэшэнээр (тэрэ мүн комбайнер) бүридхэжэ, тэдээндэ «Беларусь» гү, али «КДП-35», үгышье һаа пропашной ондоо трактор, квадратно-гнездовойгоор тариха сеялкэ, навесной культиватор, силос хуряаха комбайн даалгажа үгэхэ. Мүн луговодуудай звенонуудта шухала хэрэгтэй мори унаа, зэр зэмсэгүүдые даалган үгэжэ, саашадаа хэрэгтэй болоходонь аргал шэбхэ зөөхөөр трактор, автомашинануудые үгэлсэжэ байха;

тарилга хэхэ газараа тодорхойлжо, кукуруза тарихынь тула агрегадта 90-һээ 120 гектар хүрэтэр, луговодуудай звенодо 75-һаа 100 гектар хүрэтэр газар даалгажа үгэхэ.

Нютагай эрхэ байдалые, ажалай түлөөһэнэй баталагдамал гуримые хараадаа абалсажа, тарилгынгаа талмай дээрэ (90—120 га) гектар бүриин 30 тонноһоо бага бэшэ кукурузын ногоон эшэ намаа хуряаһан комплексно агрегадуудай механизаторнуудта, даалгагдаһан сабшалан дээрэһээнь (75—100 га) гектар бүриин 5 тонноһоо бага бэшэ үбһэ хуряаһан луговодуудай звеногой гэшүүдтэ жэл соо олоһон ажалта үдэрэйнь 20—25 процент тухайтай ажалта үдэр нэмэлтэ түлбэри болгон үгэхэ гэжэ колхозуудай правленинүүдтэ дурадхаад, хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө иимэ үрэ дүн туйлаад байгаа һаань, жэл соо абаһан салин хүлһыень харалсажа, мүн лэ энэ тухайтайгаар ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гэжэ совхозуудай директорнууд уялгагдаба.

Бригадынгаа, отделениингээ, колхоз, совхозойнгоо кукурузын полинуудһаа, сабшалан дээрэһээ га бүриин 30 тонноһоо бага бэшэ ногоон эшэ намаануудай, 5 тонноһоо бага бэшэ үбһэ ногооной ургаса хуряаһан үйлэдбэриин бригадануудай бригадирнуудта, колхоз, совхозуудай агрономуудта, колхозуудай бригадануудай, совхозуудай отделенинүүдэй агрономуудта мүн лэ энэ гуримаар ажалай нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ ёһотой.

Механизатор бүхэндэ (90 гектарһаа бага бэшэ талмай дээрэһээ га бүриин 30 тонноһоо дээшэ кукурузын ургаса хуряаһан), луговодуудай звеногой гэшүүн бүхэндэ (75 гектарһаа бага бэшэ газар дээрэ га бүриин 5 тонноһоо дээшэ үбһэ ногооной ургаса хуряаһан) 1958 ондо эдэ шангуудай нэгэн: «М-72» мотоцикл, «ИЖ-56» мотоцикл, радиоло, аккордеон, баян, курортдо ошохо путёвко, ВСХВ-дэ ошохо путёвко, амаралтын гэртэ ошохо путёвко, оёдолой машина, нооһон бүдөөр оёһон костюм, костюмай нооһон бүд, сайн сервиз, столовын сервиз, эрэшүүлэй сарбуугай час, эхэнэрнүүдэй сарбуугай час, «Зоркий», «Зенит», али «ФЭД» гэжэ фотоаппарат, нооһон хүнжэл, гэрэй ковёр, хром сабхи комбинезонтойгоор, велосипед, дотор, газар хубсаһанай шкаф, никель гүйлгэгдэһэн орон шагнал болгон үгтэхэ гэжэ тогтоогдобо.

Бригадынгаа, совхозой отделениингээ, колхозойнгоо сабшалан дээрэ гектар бүриин 5 тонноһоо бага бэшэ үбһэ ногооной ургаса ургуулһан үйлэдбэриин бригадануудай бригадир бүхэндэ колхозой, бригадын, совхозой отделениин агроном бүхэндэ 1958 ондо эдэ шангуудай нэгэн: «М-72» мотоцикл, Крымэй урда эрьедэ гү, али Кавказда санаторидо ошохо путёвко, ВСХВ-дэ ошохо путёвко, эрэшүүлэй сарбуугай алтан час, эхэнэрэй сарбуугай алтан час, оёдолой электрическэ машина, хубсаһа угааха машина, оёдолой хүлэй машина, баян, аккордеон, сайн сервиз, столовын сервиз, костюмай нооһон бүд, каракуль захатай эрэ хүнэй пальто ба каракуль, малгай, эхэнэрэй урбуулга дэгэл, «Зенит», «Киев» гэжэ фотоаппарат, нооһон хүнжэл үгтэхэ байна.

Гектар бүриһөө 30 тонноһоо бага бэшэ кукурузын, 5 тонноһоо бага бэшэ үбһэ ногооной ургаса хуряаһан механизаторнууд, луговодуудай бригадын гэшүүд, бригадирнууд, агрономууд, республикын Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаха, мүн тэдээндэ «Кукурузын үндэр ургасын мастер», «луговод мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдохо байна. Тиихэдэ комсомолшууд, залуушуул ВЛКСМ-эй ЦК-гэй тусхай значогуудаар—«Кукурузын үндэр баян ургаса ургуулхын түлөө» гэһэн значогуудаар шагнагдаха юм.

Кукуруза, үбһэ хуряажа дүүргэһэнэй һүүлдэ тусхай заабариин ёһоор КПСС-эй айкомуудай, аймгүйсэдкомуудай зууршалгаар шангууд үгтэхэ. Хуряаһан ургасаарнь кукурузын хэды шэнээн ургаса ургуулааб гэжэ тодорхойлогдохо зэргэтэй. Хуряалгын үедэ ургаса шэгнэгдэжэ байха.

Аймагаараа гектар бүриһөө 20 тонноһоо бага бэшэ кукурузын ногоон эшэ намаануудай, 2 тонноһоо бага бэшэ үбһэ ногооной ургаса хуряагаад байгаа һаань, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретарьта аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэдэ, хүдөө ажахын талаар инспекциин начальнигта — аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшодо тус тустань хүнгэн машина шагнал болгон үгтэхэ гэжэ тогтоогдоо. Тарилгынгаа гектар бүхэнһөө 20 тонноһоо бага бэшэ кукурузын ногоон эшэ намаануудай, сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 3 тонноһоо бага бэшэ үбһэ ногооной ургаса хуряаһан совхозой директортэ, колхозой түрүүлэгшэдэ мүн иимэ шагнал үгтэхэ юм. Зүгөөр, мянган гектарһаа бага бэшэ сабшалантай, 200 гектарһаа бага бэшэ кукурузын тарилгатай байха ёһотой.

Колхозуудай, совхозуудай, үйлэдбэриин бригадануудай, совхозой отделенинүүдэй (фермэ) хоорондо силос ехээр дарахын, үбһэ ногооной баян ургаса хуряахын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомууд, совхозуудай директорнууд, колхозуудай правленинүүд, партийна, комсомольско, профсоюзна организацинууд уялгалагдаа.

ХИМИЧЕСКЭ ПРОМЫШЛЕННОСТИИЕ ХҮГЖӨӨЛГЭ, ИЛАНГАЯА ХОЛИМОГ МАТЕРИАЛ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭ ТҮРГЭДХЭХЭ, ХҮН ЗОНОЙ БОЛОН АРАДАЙ АЖАХЫН ХЭРЭГЛЭМЖЫЕ ХАНГАХЫН ТУЛА ТЭРЭЭГЭЭР ЭЛДЭБ ЗҮЙЛНҮҮДЫЕ ХЭХЭ ТУХАЙ

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлээр 1958 оной майн 7-до баталан абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

(Түгэсхэл)

ральна Комитедэй Пленум тоолоно. Энэ зорилгые шиидхэлгэ мүнөө үедэ гүрэн түрын, политическэ угаа ехэ удхашанартай болоод байна.

Иимэ тула КПСС-эй ЦК-гэй Пленум ингэжэ тогтооно:

1. Химическэ промышленностие түргэнөөр хүгжөөхэ тушаа, илангаяа хүн зоной болон промышленностиин хэрэглэмжые хангахаар—тиимээр хэмэл ба холимог утаһа, пластическэ зүйлнүүд, холимог бусад материалнууд, эд бараа ехээр гаргадаг болохо тушаа КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон, нүхэр Н. С. Хрущевэй элидхэлэй дотор найруулагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые һайшааха. Тэдэ хэмжээ-ябуулганууд дотор 1959-1965 онуудай туршада химическэ шухалын шухала продуктнуудай үйлэдбэрилгэ 2—3 дахинһаа бага бэшээр, зүгээр хэмэл, холимог утаһа, пластическэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ—4,5—8 дахин ехэ болгохо гэжэ тэдэ хэмжээ-ябуулганууд дотор хараалагдана.

Холимог материалнуудые ехээр үйлэдбэрилдэг болоһоной ашаар 1965 ондо 500 миллион метр хүрэтэр хилгааһан бүд ехээр гаргадаг болохо, тэрэ тоодо хэмэл болон холимог утаһаар 450 миллион метр бүд гаргаха; торгон бүд 1485 миллион метр гаргаха, тэрэ тоодо хэмэл болон холимог утаһаар 1237 миллион метр гаргаха; хлопчатобумажна бүд хэмэл болон холимог утаһаар 480 миллион метр гаргаха; трикотажна зүйлнүүдые 940 миллион хэһэг, тэрэ тоодо хэмэл болон холимог утаһаар 588 миллион хэһэг гаргаха; хэмэл каракуль 5 миллион квадратна метр гаргаха; гутал 515 миллион пар, тэрэ тоодо хэмэл арһаар 93 миллион пар гаргаха, бамбагар улатай гутал 233 миллион пар гаргаха.

2. Табигдаһан эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудта дам саашадаа техническэ дэбжэлтэ туйлахада, үйлэдбэриин хүсэнүүдые дэбжээхэдэ, ороной байгаалиин баялигуудые үлэмжэ ашагтайгаар хэрэглэхэдэ, эд бүд, гутал хубсаһа гэхэ мэтэшэлэн үргэн хэрэглэмжын эд бараагаар улад зоной эрилтые хүсэд хангахада угаа ехэ удхашанартай юм гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

Химическэ продуктнуудай үйлэдбэрилгые ехэ болгохо, предприятинуудай барилгые али болохоор түргэдхэхэ, шэнэ түрүү технологическэ процессүүдые болон ехэ бүтээсэтэй зэмсэг түхеэрэлгэнүүдые бии болгохо хэрэгтэ, тэрэшэлэн научно-техническэ томо нууд асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, химическэ шэнэ шэнэ продуктнуудые бии болгохо үлэмжэ һайн арга методүүдые бии болгохо хэрэгтэ химическэ, машина бүтээлгын ба хүнгэн промышленностиин, барилгын организацинуудай, научно-шэнжэлэлгын болон проектын институдуудай, конструкторнуудай бюронуудай хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолго хэшээлые элсүүлхыень партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско болон хүдөө ажахын органуудые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум уялгална. Химическэ промышленностие түргөөр хүгжөөлгэ бүгэдэ арадай хэрэг болохо ёһотой.

Химическэ, нефтиин ба газай промышленностиин предприятинуудай барилгада шеф болохобди гэжэ соносхоһон, энэ барилгада эршэ зоригтой залуушуулые эльгээхэбди гэжэ шиидэһэн комсомолой эдэбхи үүсхэлые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум һайшаана.

3. 1959—1965 онуудай туршада арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб дотороо ингэжэ шэнээр уридшалан хараалхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведтэ, захиргаанай экономическа районуудай арадай ажахын Соведүүдтэ даалгаха гэбэл:

хүндэ индустриин шухалын шухала һалбари болохо химическэ промышленностие бушуу түргэн хүгжөөмөөр—тиимэ мүнгэ зөөри хараалха;

Холимог материалнууд болон химическэ бусад продукци абажа байхын тулада, мүн ой модоной промышленностиин продукци, хүдөө ажалай үлээдһэ химическээр буйлуулха ажал хүгжөөхын тулада химическэ түүхэй эдэй элбэг баян ресурснуудые, илангаяа байгаалиин болон юрын газуудые, нефть буйлуулхада гарадаг газуудые, коксохимическэ предприятинуудай продуктнуудые хүсэд дүүрэнээр, бултыень тааруулан хэрэглэхэ гэжэ хараалха;

химическэ продуктнуудые үйлэдбэрилэн буйлуулха бүтээсэ ехэтэй аппарадууд болон машинануудые, тэрэшэлэн приборнуудые, арматурнууд болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые эрид ехээр гаргадаг болохо гэжэ хараалха. Тиихэдээ машина бүтээлгын элдэб һалбаринуудтахи мүнөөнэй предприятинуудые тэдэ зэмсэг түхеэрэлгэнүүдые бэлдэн гаргаха ажалда хабаадуулха, мүн машина бүтээлгээр мэргэжэһэн шэнэ заводуудай барилгые түргэдхэхэ;

химиин талаар, холимог материалнуудые болон химическэ бусад материалнуудые гаргаха болон буйлуулхын тула бүтээсэ ехэтэй тиимэ процессүүдые ухаалан бии болгохо тушаа научно-шэнжэлэлгын, проектно-конструкторска болон туршалгын ажал үргэн хэмжээгээр ябуулха гэжэ хараалха;

полимернэ материалнуудые, тэдээнһээ бүрилдэдэг продуктнууд болон зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг промышленностьда ажаллаха мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэдые, химическэ машина бүтээлгын, автоматизациин зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй мэргэжэлтэдые һурган бэлэдхэхэ хэрэг нилээд һайжаруулха гэжэ хараалха.

4. Химическэ эрдэм ухаанай научно-техническэ пропагандые ажалшадай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, холимог материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха ба арадай ажахыда тэрээнние хэрэглэхэ талаар түрүү дүй дуршэлые дэлгэрүүлхэ, энээнэй тулада научна болон олон зондо ойлгосотой литература, кинофильмнүүдые гаргаха, холимог тоһоор, пластическэ зүйлнүүдээр хэгдэһэн эд бараанай выставкэнүүдые эмхидхэжэ байха, лекци, элидхэл болон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байха гээшэ партийна, советскэ болон профсоюзна ажахын организацинуудай шухала зорилгонуудай нэгэниинь гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

***

Химическэ промышленностие түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн зорилгые амжалтатайгаар шиидхэжэ, үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар үлэмжэ хүгжэнги капиталистическэ оронуудые богони болзорто хүсөөд, ахижа гараха гэһэн зорилго шиидхэлгэдэ, манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ Коммунистическэ партиие тойрон нягтаар жагсаһан совет арад шэнэ ехэ нэмэри оруулха бээз гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум найдажа байһанаа элишэлэн мэдүүлнэ.

Эрхим тугалшан

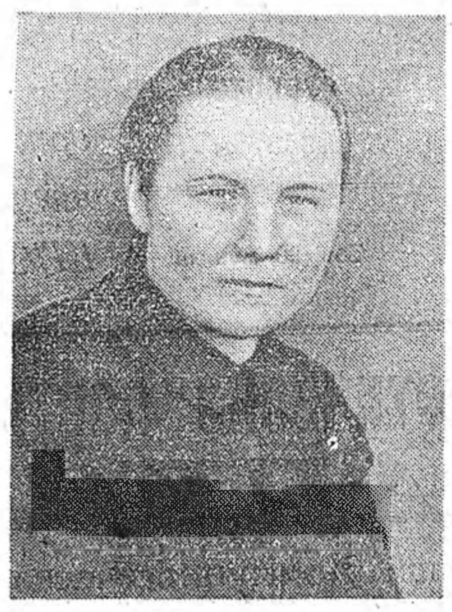

Нарай тугалые эхэһээнь һалгаагаад, һайнаар харууһалжа, түлжүүлхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ юм. Тиимэһээ Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхозойхид нёдондо жэлдэ тугалнуудаа эхэһээнь һаалгаажа түлжүүлдэг болоходоо, дүй дүршэл ехэтэй түрүү һаалишан, аймсоведэй депутат нүхэр В. С. Митрофановае 2-дохи фермэдэ нарай тугалнуудые харууһалхаар томилоо һэн. Эндэ урдань харууһалга, эдеэлүүлгын муугһаа, нарай тугалай үбшэлхэ, үхэхэ ушар нэгэнтэ бэшэ үзэгдэдэг байгаа.

Васса Савельевна шэнэ ажалайнгаа түрүүшын үдэрһөө эхилээд, өөрынгөө бүхы мэргэжэл шадабариие элсүүлэн хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлмэрилжэ, эрхим амжалта туйлана. Нүхэр Митрофановагай харууһалдаг тугалнуудай байрада орходо, һаруул дулаан, дүн сагаан болотор буданхай, дороо зузаан дэбисхэртэй, сэбэр, хуурай таһалганууд соогуур солбон өөдэргэн, элдэб зүһэтэй тугалнууд дорюун юумэд һүрэсгөөлдэн байдаг. Эндэ тугалнуудтаа тус бүридэнь сүүдхэдээ 6 литр һайхан һү болон загаһанай тоһо, тахяагай үндэгэ, витамин таблеткээр үгэлсэдэг юм. Мүнөө Васса Савельевна хамтадаа гушаад тугал тушаажа абаад бүрин бүтэн харууһална. Тэдэнэй толгой бүриин шэгнүүр сүүдхэдээ 750—850 грамм нэмэнэ. Тугалнуудаа элдэб үбшэнһөө һэргылхын тулада байра соонь сал үргэлжэ дезинфекци хэжэ, тэдэнээ ветеринарта ходо үзүүлдэг.

Мүн эндэ 1-дэхи фермын тугалшад: дүршэлтэй болоһон малшан Вера Антонова, комсомол Галина Лебедева гэгшэд тугалнуудаа һайнаар харууһалжа, толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдээ 760—770 граммаар нэмээнэ.

Н. Путинцева, колхозой зоотехник.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

АНХАРХААР АСУУДАЛ

Орооһото, техническэ, тэжээлэй ургамалнуудай, хартаабха болон овощиин ургасые энэ жэлдэ эрид ехээр дээшэлүүлжэ, тэрэнэй ашаар колхозууд болон совхозуудай ниитын малай тоо толгойе түргэн олошоруулха, ашаг шэмыень нилээд ехэ болгохо гэһэн шухала зорилго партиин Областной Комитедэй һаяхан болоһон II пленум республикын бүхы партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай үмэнэ табиһан байна.

Сагай уларилай ямаршье байгаашье һаань, үндэр ургаса ургуулжа абахын тулада агротехникын заабариие наринаар сахиха, худалдажа абаһан хүдөө ажахын техникые үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха, механизаторнуудые таатай зохид эрхэ байдалаар хангаха зорилго табигдаһан байгаа.

Үндэр баян ургаса ургуулжа, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг механизаторнууд тушаа, ехэнхидээ колхозуудта ороод, шэнэ эрхэ байдалда мүнөө үедэ поли дээрэ хүдэлжэ байһан трактористнуудай ажабайдал тушаа аймагай газетэнүүд анхаралаа хэр табинаб, тэдэнэй культурна эрилтые хангаха, ажабайдалыень һайжаруулха тушаа оролдолго гаргадаггүй албан хойрэг ябадалтай хэр тэмсэнэб гэжэ хаража үзэе.

Хабарай полевой хүдэлмэриин захалһан түрүүшын үдэрһөө эхилэн «Кударинский колхозник» газетэ колхозуудта гэшүүд болон ороод, хүдэлжэ байһан механизаторнуудай ажал хэрэгүүд тухай, тэдэнэй ажабайдал тухай ходо бэшэнэ. Тус газетын апрелиин 22-ой номерой «Механизаторнуудта бэлэг» гэһэн гаршагтай статья соо иигэжэ бэшэгдэнэ.

«Кировэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнуудта шэнэ культбаза баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Культбазань һайнаар түхеэрэгдэһэн улаан булантай, столовотой, бэеэ угааха душтай, хорин хүнэй байхаар унталгын хоёр комнатотой, агроном бригадир хоёрой хүдэлхэ таһалгатай, кухнитай. Культбазадань электрын гэрэл оруулагданхай. Хүдэлмэри хээгүй, сүлөө сагтаа механизаторнууд культурнаар амарха аргатай: радио шагнажа, культбазынгаа библиотечкэһээ ном абаад уншажа, домино, шатар, биллиард наадажа болоно. Хүгжэмдэ дуратайшуулда хэрэгтэй хүгжэмэй инструментнүүдшье тэндэнь бии».

Тамирай сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхоз энэ культбазые оройдоо 11 үдэр соо барижа, хабарай тарилгын эхилхэ үеэр механизаторнуудаа энэ культбазадаа түбхинүүлээ. 200 дүрбэлжэн метр талмайтай энэ культбазые барилгада колхоз 19 шахуу мянган түхэриг гаргашалаа. Механизаторнуудай байра байдал һайжаруулхын тулада колхозойнгоо анхаралаа ехээр табижа байһандань ехээр урмашан баярлажа, тус культбазада байжа хүдэлдэг гурбадахи комплекснэ бригадынхид энэ жэлдэ гектар бүриһөө 14 центнер шэниисэ, 150 центнер кукурузын набша намаа ургуулжа абахабди гэһэн уялга абаа. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой жэшээгээр Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Путь коммунизма» болон бусад колхозууд механизаторну удтаа иимэ культбазануудые һаядаа барижа эхилхэнь.

Механизаторнуудта анхаралаа табидаг колхозуудые харуулхынгаа хажуугаар тэдэндэ анхаралгүйгөөр хандадаг колхозой хүтэлбэрилэгшэдые «Кударинский колхозник» шангаар шүүмжэлнэ. «Октябриин 40 жэл» колхозой нэгэдэхи, гурбадахи комплексно бригадануудай механизаторнуудай тарилгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн һайнаар хүдэлжэ, халаан бүхэнэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ оролдобошье һаань, тэдэнэй байра байдалда, тэдэнниие эдеэ хоолоор хангаха тушаа анхарал колхозой правлениин зүгһөө огто табигданагүй гэжэ «Хүнүүдые мартажа болохогүй» гэһэн гаршагтай И. Протасовай статья соо хэлэгдэнэ.

«Хабарай тарилгын үедэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэе» гэһэн түрүү бэшэг соогоо Кударын аймагай газетэ иигэжэ бэшэнэ:

«Газар уһалха, үтэгжүүлхэ болон элдүүрилхэ хэмжээ-ябуулгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэн, техникэеэ эрхим һайнаар ашаглаһан, тарилгада хүдэлһэн механизаторнууд болон колхознигуудаа культурно-ажаһуудалай һайн эрхэ нүхэсэлөөр хангаһан колхозууд лэ социалистическэ мүрысөөндэ илаһанда тоологдохо».

Энэ газетэтэй зэргэсүүлэн «Курумканский колхозник» газетын һүүлшын хэдэн номернуудые абажа харахада, хабарай тарилгые богони болзор соо, эрхим һайн шанартайгаар үнгэргэхэ тушаа түрүү бэшэгшье, хэдэн мэдээсэлшье хэблэгдэһэн байна. Зүгөөр, энэ жэлэй хабарай хара һалхинда бүхэли үдэртөө Хүнтэйн үргэн талада тоосо шоройдо дарагдан шэн габьяатайгаар ажаллажа, үндэр баян ургаса абахын түлөө үдэр һүнигүй тэмсэжэ ябаһан колхозой трактористнуудай ямар байрада амардаг, унтадаг, эдеэ хоолоор хэр зэргэ хангагданхай байһан тухайнь газетэ юушье бэшэнэгүй. Механизаторнуудай ажал хэрэгүүд тухай, сууда донецкэ шахтёр Николай Мамайн үүсхэлые дэмжэн халаан бүхэндэ үдэр бүхэндэ нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг түрүү трактористнууд тухай энэ газетэ мүн лэ бэшэнэгүй. Курумканда Н. Мамайн үүсхэлые дэмжэгшэд механизаторнуудай дунда хомор, түрүү механизаторнууд хомор гэхэ болоо һаа алдуу болохо бшуу.

Мүнөө үедэ хабарай тарилгын эгээн харюусалгатай үдэрнүүд ябажа байна. Өөһэдынгөө техникэтэй, өөһэдынгөө механизаторнуудтай болоһон эхэнхи колхозууд хабарай тарилгые шэнэ эрхэ байдалда амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһа хай. Эгээ энэ үедэ хабарай полевой хүдэлмэриин ябасые, орооһото, тэжээлэй болон бусад ургамалнуудай үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэн, хабарай хара һалхита үдэрнүүдһээ эхилээд газарай хүрэтэр шахуу олонхи ушарта гэр бүлэһээ холо, хээрэ талада хүдэлдэг механизаторнуудай алдарта ажал хэрэгүүд тухай, тэдэнэй культурно-ажабайдалай эрилтые хангаха тушаа, тэдэнние эдеэ хоолоор, нүүдэл наймаагаар таһалгаряагүй хангаха, хүдэлжэ олоһон ажалта үдэртэнь мүнгэ авансаар хаһа саг соонь үгүүлхэ тушаа ходо бэшэжэ байха гээшэ аймагуудай газетэнүүдэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай съезд

Нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай V съезд майн 7-до Союзуудай байшангай Колонно зал соо нээгдээ. Съездэ ерэһэн делегадуудай, айлшадай дунда үйлэдбэриин үүсхэлшэд, нүүрһэ малтан абадаг газарнуудай хүтэлбэрилэгшэд, нютагуудтахи профсоюзай эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, түсэб табидаг ба эрдэм ухаанай шэнжэлгэ эрхилдэг институдуудай түлөөлэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнууд байлсаба.

Профсоюзай центральна комитедэй тоосоото элидхэлые профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ П. Г. Плихин хэбэ. КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй тогтоол орон доторнай профсоюзай хүдэлөөе саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай байгаа гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Тус тогтоол хадаа профсоюзай хүдэлмэриин дайшалхы программань болоно. Шахтын, уурхайн, барилгын, заводой, мүн профсоюзай нютагай комитедүүдэй профсоюзай хүдэлмэриин ямаршье асуудалые бэеэ даагаад шиидхэхэ эрхэтэй байхын тула Коммунистическэ парти анхаралаа ехээр табяа.

Тоосоото элидхэл соо социалистическэ мүрысөөнэй асуудалда ехэхэн анхарал хандуулагдаба. Саг үргэлжэ боложо байдаг үйлэдбэриин зүблөөнүүд, ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай зохёон байгуулхы ажал тухай ехээр хэлэгдээ.

Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ М. И. Смирновой элидхэлые съездын делегадууд тэрэшэлэн шагнаба. Элидхэлнүүд тушаа хүнүүд үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Шан үгтэбэ

1958 оной I кварталай эд бараанай эрьесын түсэбые республика дотороо 101,1 процент дүүргэһэнэй түлөө БМАССР-эй Худалдаа наймаанай министерствын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд республикын Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө шагнагдаба. Шагнагдагшадай тоодо нүхэр Старцева, Ожук, Бордонов, Лехницкая, Хуриганов болон бусад оролсоно.

Тэрэшэлэн шанда үгтэһэн мүнгэнэй 40 процентээрнь шагналгын фондо бии болгожо, Худалдаа наймаанай министерствын бусад хүдэлмэрилэгшэдые шагнахыень тус министерстводэ зүбшөөгдэбэ.

М. Михайлов.

Үхэрэй мяха улам ехээр абадаг болоё

Мяха, һү тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые бүри ойрын жэлнүүдтэ хүсэхын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, республикымнай, тэрэ тоодо манайшье Кяхтын аймагай ажалшад, малшад ажал хүдэлмэридөө зарим тэды амжалта туйлана. Иланғаяа һүүлэй 3 жэлэй туршада һү һаалга гурба дахин дээшэлжэ, үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхозууд болон совхоздо үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 1590 килограмм һүн һаалгадаһан байна. Мүн гахайн мяха абалга, тушаалгаар муу бэшэ үрэ дүн туйлагданхай.

Тиибэшье Кяхтын аймагай колхозууд болон совхоз мал ажалай шухала продукци — үхэрэй мяха абалга, тушаалгаар горьтойхон гээгдэлдэ оронхой. Гүрэндэ жэлһээ жэлдэ нилээд олон үхэр тушаагдадаг, худалдагдадаг байбашье, шэгнүүрээр болохоор ургашаа ябадаггүй. Нёдондо аймагай колхозууд гүрэндөө дундаа зэргээр оройдоол 270 килограмм шэгнүүртэй 827 үхэр тушаагаа. Жэлһээ жэлдэ гүрэндэ улам бага шэгнүүртэй мал тушаагдадаг боложо байна. Тусхайлбал, 1956 ондо толгой бүрин 287 килограмм шэгнүүртэй эбэртэ бодо мал тушаагдаһан аад, үнгэрэгшэ жэлдэ дундаа зэргээр толгой бүрин 270 килограмм шэгнүүртэй үхэр тушаагдаа.

Хэншье мэдэхэр, нигэжэ шэгнүүрээрээ бага, жэжэ жожо буруу, хашараг, туранхай үхэр тушаахада колхоздошье айхабтар гарзатай, гүрэндэшье һайн шанартай мяхан оронгүй бшуу. Иимэ байдалай шалтагаанинь юуб гэхэдэ, аймагай колхозууд ниитынгээ малда бүдүүн, шэмэтэ тэжээл элбэг ехээр бэлдэжэ шададаггүй байһаар. Олонхи колхозууд үбэлдөө залуу малайнгаа эгээл таргалха, бэежэхэ үедэ үбһэ тэжээлээр дутаажа, халуулхашье аргагүй, хашараг, гунан үхэрнүүдээ адуулжа үбэлжэдэг байна. Тиимэһээ ондо ороһон хашарагуудынь 260—280 килограмм татаха аад, харин ехээр туранхай, толгой бүринь оройдоол 140—160 килограмм шэгнүүртэй байдаг. Эдэнийе зунамартаа хэршье һайнаар бэлшээгээһаа, шэгнүүрээ зуун килограммһаа дээшэ нэмэдэггүй. Хэрбээ һайнаар, тарганаар ондо ороһон һаа, эдэ үхэр намартаа 400 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй байха һэн. Тингэжэ тэжээлэй дутамаг дээрэһээ нэмэжэ малай толгой бүриһөө 100—120 килограмм мяхан миин хосорно гэхэ гү, али дутуу абтана гэшэ.

Саашадаа иимэ гээгдэнги байдал оло тэсэшэгүй, эрхим шанартай үхэрэй мяха улам ехээр абадаг, тушаадаг болохын түлөө шангаар тэмсэхэ саг тулаа. Аймагай колхозуудта эбэртэ бодо малаа һайса таргалуулжа, бэежүүлжэ гүрэндөө тушаха, худалдаха арга боломжо гүйсэд бии. Манай түрүү мал адуулагшадай дүй дуршэлһөө харахада, мяхан болохо малаа һайнаар үбэлжүүлжэ, зүбөөр бэлшээжэ, намартаа шэгнүүрыень ехээр нэмэнэ.

Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой дуршэл ехэтэй үхэршэн Нима Доржитаров нёдондо зун 165 хашараг, гунан үхэр адуулжа, толгой бүриинь шэгнүүрые 124 килограммаар нэмээгээ. Мүн энэ колхозой нүгөө үхэршэн Пурбэ Доржеев баһал тэды толгой үхэр адуулжа, тус бүриинь шэгнүүрые 104 килограммаар нэмээжэ тушаагаа. Калининай нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша Дэбдон Ранжуров энэ талаар һайн амжалта туйлаа. Эдэ нүхэд иимэ һайн үрэ дүн яажа туйлааб гэбэл, нэн түрүүн ажалдаа эрхим сэхээ харуулжа, малайгаа бэлшээриие зүбөөр, ханалгатай һайнаар эмхидхэнэ. Бэлшээринүүдээ газарые ногоонойнь шанар, ургасаар зүбөөр хубааралдаг, малдаа хужар, тэжээлэй дабһа дутамагүй үгэдэг, оло дахин уһалдаг. «Зундаа, бэлшээриин үедэ малда дабһа эдюулхэ тон шухала. Дабһа эдиһэн мал уһа ехээр ууажа, һайса садатара эдеэлдэг юм» гэжэ түрүү малшад хэлсэдэг. Тиигээдшье дабһа эдиһэн малай мяхан амтатай, шанараар һайн байдаг бшуу.

Зарим ушарта тунга һайн ногоотой бэлшээринүүдые һаа, тэрэнээ зүбөөр хэрэглээгүй һаа, гэхэ гү, малаа бэлшээжэ шадаагүй һаа, малаа тарган үрэ гарахагүй. Юуб гэхэдэ, зундаа доро, тол газарта һоно батаганаан олон байжа, үхэр малые ёһоор эдеэлүүлдэггүй. Тиимэһээ бэрхэ үхэршэд үдэрэй халуунда һоно батаганаагаар үсөөн, үндэр газарта малаа адуулдаг, һүниндөө һэрюун ногоотой гол газарта бэлшээдэг. Зарим дуршэл багатай адуулагшад зунай халуунда малаа уһан соо тииругүлдэг заншалтай. Теэд үхэрнүүд уһан соо байхадаа хибэдэһээ хибижэ ёһоор амардаггүй, эдиһэн юумэншье хүсэд хоол болодоггүй юм. Тэрэшэлэн бэлшээриин үедэ үхэр малые һайхан уһаар үдэртөө дүрбэһөө үсөөн бэшэ уһалха шухала.

Манай эндэхи байгаалиин эрхэ байдалда июниин эхинһээ сентябриин эхин болотор үхэр малай һайса бэлшээдэг байна. Теэд эндэмнай июниин 20 болотор үхэр малай һайса садаха ногоон үшөөл ургаагүй байдаг. Тиихэдэ сентябриин тэнгэһээ хойшо хюруу унажа, ургамал ногоо хагдараажархидаг гээшэ. Энээн дээрэһээ болоходо, үхэрэй һайнаар бэлшэн таргалха үень оройдоол 70—80 хоног байна. Энэ үеые 110—120 үдэр болгохын тулада үхэр малда май тэнгэһээ хойшо сентябриин тэн болотор нэмэлтэ ногоон тэжээл эдюулжэ байгаад, һайса адуулха хэрэгтэй. Иланғаяа шахаха, таргалуулха малаа хабартаа толгой бүридэнь сүүдхэдэ 20—30 килограмм силос, намартаа баһал тэды шэнээн ногоон тэжээл, силос эдюулжэ байгаад адуулбал зохистой. Мүн малдаа үдэрэй 100—150 грамм тэжээлэй дабһа үгэхэ шухала.

Шахагдаха малда намартаа заабол нэмэлтэ ногоон тэжээл үгэжэ, һайса таргалуулха арга бэложо олдохо байха.

С. Артамонов, БМАССР-эй габьяата зоотехник.

һү һаалга тухай

1958 оной майн 1-нэй мэдээн

Аймагууд	1957 оной энэ үеынхитэй сасуулхада һү һаалгын дээшэлһэниинь (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (кг.): Энэ оной январиин 1-һээ майн 1 болотор	Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ үе соо	Тэрэ тоодо: Энэ оной апрель һарада	Үнгэрэгшэ жэлэй апрель һарада
Баргажанай	133,8	263	204	83	62
Б-Кударын	126,1	373	315	122	122
Бичурын	110,8	442	443	99	119
Зэдын	99,0	370	409	97	[illegible]
Яруунын	101,6	334	344	96	[illegible]
Заиграйн	115,3	404	369	109	[illegible]
Закаменай	102,3	176/249	165	49/71	[illegible]
Иволгын	131,0	551	435	134	[illegible]
Кабанскын	121,2	474	380	143	[illegible]
Хэжэнгын	134,5	296	216	93	[illegible]
Кударын	118,1	503	422	127	[illegible]
Курумканай	108,2	297	284	89	[illegible]
Кяхтын	109,8	502	484	138	[illegible]
Мухаршэбэрэй	112,7	391	355	102	[illegible]
Прибайкальска	105,6	527	508	141	[illegible]
Сэлэнгын	101,0	511	532	122	[illegible]
Тарбагатайн	105,6	553	568	130	[illegible]
Ториин	125,6	305	249	78	[illegible]
Түнхэнэй	110,1	331/335	290	94/96	[illegible]
Хоринын	100,7	310	320	83	[illegible]
Баунтын	114,1	317	291	100	[illegible]
Ахын	78,1	13	16	4	[illegible]
Хойто-Байгалай	110,9	386	348	117	[illegible]
СОВХОЗУУД:					
Борьёогой	188,7	597	361	165	[illegible]
Яруунын	144,4	488	421	140	[illegible]
«Эрдэм»	113,0	541	492	155	[illegible]
Бичурын	187,4	690	383	214	[illegible]
Кяхтын	165,6	787	502	216	[illegible]
Сэлэнгын	111,8	461	423	114	[illegible]
Хоринын	140,0	400	253	117	[illegible]

Редакциһаа: Закаменай, Түнхэнэй аймагуудта числителээр руулагдаһаниинь—бүхы үнеэдэйнь тус бүриһөө һаагдаһан һүн, менателяар—һүнэй-товарна фермэнүүдэй үнеэн бүриһөө һаагдаһан һ

ТАРИЛГАЯА ТҮРГЭН ДҮҮРГЭХЫН ТУЛА БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЭЭ

☆ ☆

Аали нобшоор ажаллана

ЮРИ. (Телефоноор абтаба). ...арай тарилгын үедэ ажалаа ...аар эмхидхэһэн аймагай за... колхозууд богонихон болзор ...ороohото культурануудай та... ...га хэжэ дүүргээ. Жэшээл..., XX партсъездын нэрэм..., «Путь Сталина», «Путь к ком...изму», «Красный партизан» ...он бусад колхозууд эдэ үдэр... ...тэ хара таряа, шэнисэ тарижа ...ргээд, оройн тарилга хэжэ, тэ... ...эй культурануудые тарижа за...аа.

...Красный партизан» колхоздо ...ксандр Снетков, «Путь к ком...изму» колхоздо Игнат Дмит..., Емельян Ситников бо... бусад үдэртөө 36 гектарта та... ...а хэхэ даабаритай аад, 45—50 ...ар тарижа байгаа.

...бэшье, эртын тарилгые аймаг ...оо эгээл түрүүн, бүри апрель ...ын хорёодоор эхилһэн Карл ...ксын нэрэмжэтэ колхоз (түрүү...энь нүхэр Боянов) аали ноб...р ажаллажа, тарилгын болзо... ...хэмгүйгөөр унжагайруулаад, та...гаяа мүнөөшье дууһаха үды ...а. Тус колхоз үшөө 400 гек...а шэниисэ, 700 гаран гектарта ...н культура тариха юм. Энэ ун...айралга юун дээрэһээ болооб ...дэ, трактэрнуудые дүүрэн хү...нь ашаглажа шадаагүй. Гадна, ...лгын түлэг үедэ али олон шал...аа һаатаха, хүдэлмэреэ зог...о ушар үзэгдэдэг байгаа. ...рхэдөө хүрьһэнэй бэлэн бо...гүй дээрэһээ заримдаа та...ын хүдэлмэри зогсоогдодог ...а. Ушарынь пар шанар муу...аар хахалагдаһан байжа, тэрэ... дахин элдүүрилхэ хэрэг га...н юм. Тиимэһээ олонхи трак...стнуудай агрегат халаан бү...гөө нормые дүүргэнэгүй. Та...ые иимэ ехээр удааруулба... колхозой хүтэлбэрилэгшэд ...кэшэдэй хүдэлмэрие хоёр ...анда эмхидхээгүй байһаар. ... байдалаа мэдэжэ бай... колхозой түрүүлэгшэ нү... Боянов, тракторно-таряан ажа... бригадын бригадир нүхэр ...баев зохихо хэмжээ абанагүй.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тарилгын хүдэлмэри тон удаанаар ябуулагдана. Гадна, Чимит Нимаевай даадаг хоёрдохи комплексно бригадада үрэһэ хүрэнгэ полиин захада адхагдаад, гээлтэ, хоролтодо ороно. Нарин Гэрхон гэжэ газарта хара таряан миин 3—4 сантиметр гүнзэгыдэ ехэ талмайда таригдаа. Тиигээд энэ бригадада шэнгэн түлишэ ба тоһоной саг соогоо асарагдадаггүй дээрэһээ хэдэн трактор һаатажа, биратайгаар хүдэлнэгүй.

Тиихэдэ энэ колхоз һая болотор үрэһэ хүрэнгээ хороор угаангүй тарижа байгаа бшуу.

Тус колхоз мүнөө мянга шахуу гектар газар хахалжа, эртын, оройн тарилга хэхэ байна. Теэд газарынь гүйхэнөөр, шанар муутайгаар хахалагдана. Энэ хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха тушаа зохихо хэмжээн абтанагүй, Жэшээнь, нүхэр Бадараевай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи комплексно бригадын тракторист нүхэр Сатин Баруун Ашангада овёс тариха газар ехэ гүйхэнөөр хахалаа.

Тус колхоздо ажалай эмхидхэлэй һула, тарилгада ябаһан механизаторнууд болон колхознигуудта ажалай һайн байра байдал хүсэд түхеэрэгдээгүй байһаниие тэмдэглэхээр. Колхозой центр шадар оршодог нэгэдэхи комплексно бригадын полевой станда тодхогдоһон радиоприёмник хүдэлдэггүй. Мүрысөөнэй самбарта ажалай дүнгүүд гаргагданагүй. Эндэ эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана.

Тиигээдшье тэрэ станда хүн хонодоггүй, харин гэр гэртээ тарадаг ха. Алишье бригадын полевой станай столовын эдеэнэй шанар муу.

Тарилгаараа гээгдэһэн эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд дутагдалаа дары усадхаад, үндэр ургаса хуряахын тулада түрүүшүүлэй жэшээгээр тарилгаяа түргэн дүүргэхэ ёһотой.

Ц. Дандаров, манай корр.

☆

Эдэнэр түрүүлбэ

Энэ жэлдэ Кяхтын совхозой механизаторнууд гектар бүриһөө 10 центнер ургаса хуряаха уялга абаһан юм. Тиигээд поли дээрээ 2 мянган тонно наг шэбхэ гаргаа. Хэдыхэн үдэрэй туршада борнойлго хэжэ дүүргэһэн байна.

Тарилгын түрүүшын үдэрһөө механизаторнууд оролдосотой һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлөө.

Тус совхозойхид эртынгээ тарилга майн 2-то эхилээд, 6 үдэр соо дүүргэбэ. Тарилгань гэл түлэб һайнаар элдүүрилэгдэһэн пар дээрэ хэгдээ. Бүхыдөө 2200 га газарта шэниисэ, хара таряан таригдаба.

Трактористнууд нүхэд Тогтохоев, Будаев, Еншинов, Чегодаев, Федосеев гэгшэдэй агрегадууд эрхимээр хүдэлжэ байна.

Мүнөө совхозойхид горох, наран сэсэг тарижа эхилэнхэй.

С. Климов.

***

Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз өөһэдтөө хэрэгтэй бүхы машина, техникэ худалдажа абаад, хабарайнгаа тарилгада хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар бэлдээ һэн. Апрелиин тэнгэһээ хойшо газарай хүрьһэнэй гэдэхэдэ эртын тарилга хэхэ газартаа шииг нойто барихаар, үсөөхэн хоногой туршада 1200-гаад гектарта борнойлго хээ һэн. Уданшьегүй урин дулаахан үдэрнүүдэй тогтохолоор, кировэйхид эртынгээ тарилгада эмхитэйгээр жэгдэрэн ороһон байна. Майн 7-нэй мэдээгээр эндэхид хамтадаа 2070 гектарта ороohото ургамалнуудые тарижа, эртынгээ тарилгые аймаг соогоо түрүүлэн сүм дүүргэбэ. Тиигэжэ колхоз КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. 1255 гектарта һайн шанартайгаар хэрээһэлүүлэн таряа. Мүн 374 га газарта эртын пар хахалаад байнхай.

Эндэ эртын тарилга хэхынгээ хажуугаар таряалан, сабшалан үтэгжүүлхэ, уһалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа. Мүнөө бүхыдөө мянгаад гектар таряалан, сабшалангай газар уһалагданхай. Тэрэшэлэн ороohо таряа, кукуруза, сахарай свёкло, хартаабха тариха газарта 6380 тонно наг шэбхэ, 375 центнер шубуунай аргал 160 центнер үнэһэ үшөө үбэл байхада гаргажа тараагаа һэн.

Мүн «Путь к коммунизму» колхозойхид бүхыдөө 1800 гектарта ороohото ургамалнуудые хэрээһэлүүлэн тарижа, эртынгээ тарилгые эрхим болзорто дүүргэбэ. Эндэ 216 га пар, тэрэ тоодо 48 гектар шэнэ газар хахалагдаа.

С. Таханов.

...азаагаа жэмэстэ садтай болое!

...уехэ эрдэмтэн-садовод И. В. ...уринай уридшалан хараһанай ...Эхэ оромнай сэсэрлиг һайхан ...удаар хушагдажа, сад тариг... бүри олошоржо байна. Тэрэ ...о манай Бурят-Монголдошье ...тарилгын удхашанарые, хүнэй ...байдалда, бэе махабадада тэрэ... ...туһатайе һайн ойлгоһон хэдэн ...ан сад таригшад бии.

...0 гаран хүн бууса шадараа сад ...даг болонхой. Өөһэдын садтай ...һон хүнүүд амтатай үрэ жэмэ... ...гэр бүлэеэ хангахаһаа гадна, ...базаар, дэлгүүр дээрэ гаргажа ...лдадаг. Нэрлэн хэлэхэдэ, сад ...гша С. И. Солнцев бууса шада...аа 0,11 га газарһаа жэл бүри ... гаран килограмм үрэ жэмэс ...ана. Тиихэдэ Г. А. Антонов 1957 ... 600 квадратна метр газарһаа ...килограмм яблэка, 30 кило... ...м үхэр нюдэ, 40 килограмм ма... ...хурягаа.

...уса шадарай, хамтын садтай ...ые дурлагшад һүүлэй гурбан ...соо ехэ олошороо. Жэлһээ жэл...д таригшадай олошоржо бай... советскэ органууд тэдээндэ ...хүрьһэтэй газар үгэхэ, бусад... ...хэрэгсэлээр туһалха зэргэтэй.

...таа тариха жэмэсэй эшэнүү... Улан-Удын Дээдэ Онгостойн ...жэмэсэй туршалгын станциһаа, ...гын үрэ жэмэс таридаг газар... ...худалдажа абахада болохо. ...жэмэсэй эшэнүүд май һараһаа ...лдагдажа эхилээ.

...най станци бууса шадараа үрэ ...эй иимэ культура тарихые ду...ана:

...локын томо үрэтэй сортнууд... Москвагай грушовка, Папиров... Мичуринай алтан китайка, Бо...ка, Ермаковой болон зунай ...овко, Сахарна аркад, Ветлу...а, Анисова китайка.

...локын ранеточнэ сортнуудһаа: ...н анисик, Алхас, Арапка, ...ская хорошавка, Сибириин ..., Смена, Сеянец кравченко, Ер...ева, Лалетино, Сеянец пудов..., Ранеткэ болон бусад.

...хэдэ Уссурийская, Манжурай ...ан, Превосходная гэхэ мэтын ... эшэ, Приморский чемпион, ..., Надежда болон бусад үхэр ...эй эшэ худалдажа абахада ...о.

...лдажа абаһан эшэнүүдые та... ...а газартань абаашахын тула уһанда зуураһан бур соо үндэһыень хэжэ, үндэһэ, һалаануудайнь хухархагүйгөөр мэшээг соо һуулгаад, машинадаа зохидхоноор ашаад ябаха хэрэгтэй.

Байрадаа абаашагдаһан эшые тарихадаа хухарһан, шалбарһан үндэһыень тайражархёод, үхэрэй нойтон шабааһанда гү, али уһанда зуурагдаһан бур үзүүртэнь түрхеэд һуулгахада ехэ һайн байдаг. Тиихэдээ яблокын эшэ ряд хоорондоо 4 метр, вишниин, сливын, үхэр нюдэнэй, малинын эшэ 2 метр зайтайгаар таригдаха зэргэтэй.

Һуулгаха модонойнгоо нүхыень малтахадаа, яблокынхиие 70 сантиметр гүнзэгыгөөр, мүн тиимэ үргэнтэйгөөр, үхэр нюдэнэй, вишниинхиие —хайша хайшаа 40 сантиметр гүнзэгытэй, үргэнтэй байхаар малтахада тааруу юм. Нүхэеэ малтахадаа газарай дээдэ, дундахи, мүн эгээн дорохи хүрьһыень амяар амяарайнь суглуулха хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, модоёо һуулгахадаа суглуулһан шоройгоо анханайнь байрада хэхэ болоно. Үхэр нюдэнэй эшые 45 градус хэлтэгы байхаар һуулгаад, үндэһэнэйнь дээдэ хубиие 6—8 сантиметрээр газар дээрэ бултайлгахада болоно. Таригдаһан үрэ жэмэсэй эшэнүүдэй һалхинда унахагүйн тула хажуудань нариихан модо хадхаад, зөөлэн бүдөөр уяжархиха хэрэгтэй. Һуулгагдаһан эшэеэ тэрэ сагтань 2—3 хүнэг уһаар уһалжархиха, саашадань модоёо хатаажархингүйгөөр саг сагтань уһалжа, үбһэ ногооень сэбэрлэжэ байха шухала. Яблокын эшэ һуулгаха нүхэн соогоо 15—30 килограмм, бусад үрэ жэмэсэй эшэ доро 5 килограмм шоройдо һайса худхагдаһан наг шэбхэ хэхэдэ баян ургаса хуряагдаха. Үрэ жэмэсэй эшэнүүдые тарихада май һарын түрүүшын үдэрнүүд таарамжатай юм.

Манай республикын эрхэ байдалда зарим үрэ жэмэс тарихада таарамжатай байһан туладань бууса шадараа яблокын 20 эшэ, сливын, вишниин, үхэр нюдэнэй, малинын, шасарганын 60 эшэ, гүлзээргэнын, малинын 100 эшэ хүрэтэр тарихые айл бүхэндэ дурадхагдана.

Н. Гавришев, хүдөө ажахын наукануудай кандидат, Дээдэ Онгостойн үрэ жэмэсэй туршалгын станциин директор.

РЕДАКЦИИМНАЙ һүүлшын ПОЧТОҺОО

Юу хэдэг таһаг бэ?

Аймагай эмхи зургаанууд, организацинууд болон предприятинууд, мүн олонхи алба хаагшад, хүдэлмэришэд коммунальна гэрнүүдтэ ажаһуудаг гээшэ. Тиимэһээ тэдэнэр аймгүйсэдкомой коммунальна таһагуудта өөрынгөө эрилтэ гомдол дуулгадаг байна. Ажалшадта саг соонь харюусажа, эрилтэдэнь анхаралтайгаар хандажа байха гээшэ тус таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялгань болоно.

Гэхэ зуура, эдэ уялгануудаа Иволгын аймгүйсэдкомой коммунальна таһагайхид хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Эмхидхэлэй хүдэлмэри тэдэнэй муугаар ябуулдаг дээрэһээ мүнөө жэлэй нэгэдэхи кварталай туршада коммунальна гэрнүүдэй нэгэндэншье, ямаршье заһабарилга хэгдээгүй. Теэд заһабарида ороходо болоһон гэрнүүд олон юм.

Тус таһагта ажалшадһаа байрын түлбэри суглуулха тусхай хүн бии аад, ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй гэхэдэ болохо. Апрелиин 1-нэй байдалаар, коммунальна байрада ажаһуудаг 86 үрхэтэ айлай 61-ниинь байрынгаа мүнгэ түлөөгүй, үритэй болоод байна.

Гадна, ниитэ дээрээ тус таһагай үринь һараһаа һарада ургана. Хэрбээ январиин 1-дэ тэрэнь 10546 түхэриг байгаа һаа, апрелиин 1-дэ 29134 түхэриг болошоо.

Аймагай центртэхи 24 кабинатай типовой бани неделидээ оройдоо хоёр үдэр хүдэлжэ, ажалшадай эрилтые хүсэд хангана гүй.

Дурсагдаһан коммунальна таһагай хүдэлмэриин дутагдалнууд энээгээр хизаарланагүй. Жэшээнь, Иволгада түлеэ болон бэшэшье хэрэгсэлэй модо худалдажа абахада хүшэр байдаг. Теэд мүнөөшье хүрэтэр энэ асуудал шиидхэгдээгүй, түлеэнэй, хэрэгсэлэй модоной сэн үнэтэй зандаа.

Эдэ бүхы дутуу дунданууд тухай оло дахин хэлэгдэбэшье, хэмжээн абтанагүй. Ажалшадай эрилтые хангаха тушаа коммунальна таһагые даагша нүхэр Хомяковой хэмжээ абадаггүй, миил һуудагынь гайхалтай.

С. Иволгин.

Хүүргээ заһыт, „Коммунизмайхид“

Дулаанай саг ерэжэ, шиигтэй намаг газарнуудаар харгы зам муудаба. Гол, горхонуудые гаталхада хүүргэ, онгосо гэхэ мэтэ хэрэгтэй болоо.

Гэхэ зуура, Яруунын аймагай заримнютагуудта энэ талаар бэлэдхэл хэгдээгүй байһаар. Үльдиргын «Коммунизм» колхоз Үдэ мүрэнэй баруун эрьедэ байдаг. Урдань Үдэеэ колхозойнгоо захадахи хүүргээр гаража, бүхы хэрэгээ бүтээдэг һэмди. Теэд тэрэ хүүргэмнай эбдэрһээр үнинэй. Мүнөө манай колхозойхид мүрэнэй нүгөө талада гарахын тула 30—40 модо холуур тойроно. Тиигэжэ үнэтэ сагаа миил баранабди.

Үдэ мүрэнэй хүүргэ заһахын тула колхозой правлени, аймгүйсэдкомой харгын таһаг оролдонэгүй. Энэ хүүргые түргэн саг соо заһажа, ашаглалгада оруулха шухала.

Д. Чимитов.

Тобшо дохёо

✪ **Разгон гэжэ газарта** Кировэй нэрэмжэтэ (Курумкан) колхозой үүлтэртэ малай фермэ байрладаг. Тус фермын һаалишадаар дандаа залуушуул ажалладаг юм. Һүүлэй үедэ залуу малшадай дунда соёл гэгээрэлэй, ойлгуулалмжын хүдэлмэри огто ябуулагданагүй, улаан буланиинь хүдэлмэрилхээ болишонхой. Тэрээн соонь шэнэ газетэ, журналнууд хомор байдаг. Плакат, лозунгнуудшье үгы.

А. Очиров

✪ **Хэжэнгын аймагай Тельманэй** нэрэмжэтэ колхозой клуб соо һаяхан хүн зон олоор сугларжа, һонирхолтой лекци шагнаба. Уласхоорондын байдал тухай лекциие пединститудай багша, филологическа наукануудай кандидат нүхэр Доржиев уншаа. Һүүлээрнь олон асуудалда харюу үгэбэ.

Лекцидэ суглараргшадай олонхинь саашадаа бурят хэлэн дээрэ лекци шагнаха һэмди гэжэ мэдүүлбэ. Мүн ород уран зохёолшодой номуудые бурят хэлэн дээрэ хэблэхэ шухала гэжэ дурадхаа.

С. Цыбиков.

✪ **Орлиг тосхондо (Аха)** культурна гэгээрэлэй хүдэлмэри нилээд һайжарһан байна. Ажалшадта үе үе болоод лэ һонирхолтой лекци, элидхэлнүүд уншагдана. Аймагай центрын библиотекын хүдэлмэри мүн лэ һайжараа. Гэбэшье, дутуу дунда зүйлнүүд үшөөл бии. Центртэхи клубай уранһайханай самодеятельность муугаар ажаллана. Шэнэ шэнэ кинофильмнүүд үсөөнөөр асарагдана.

А. Галсанов.

✪ **Манай «Эрдэм»** колхоздо үни хада радиоузел баригдажа, ашаглалгада оруулагдаһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо радиотэй болоод, элдэб һонинииe саг үргэлжэ шагнажа байдагбди.

Гэбэшье, зуугаад үрхэтэ айлнай мүнөө радиогүй юм. Анханда радиотэчконуудые оруулгын болоходо элдэб хэрэгсэлэй дутаһан дээрэһээ тэдэнэр радиогүй үлэшэһэн байгаа. Теэд мүнөөшье хүрэтэр радиогүй байһаар. Энээниие усадхаха хэрэгтэмнай Бурят-Монголой радио сетиинхид туһалха ёһотой.

Д. Доржиев.

Зэдын аймаг.

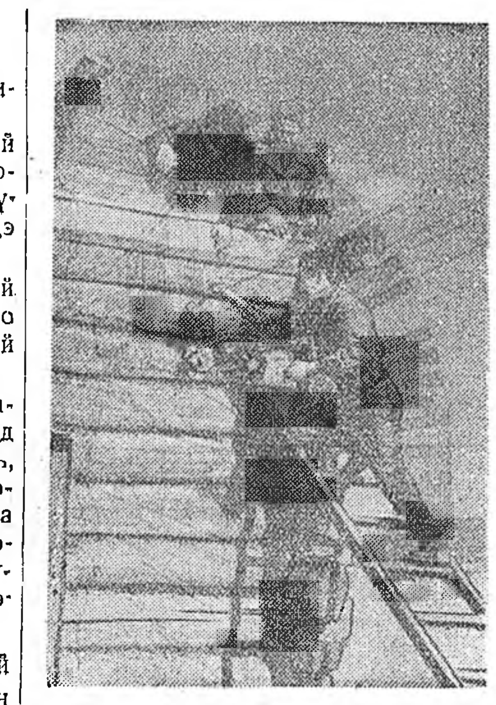

Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой айл бүхэндэ электрын гэрэл носожо эхилээ. **Зураг дээрэ:** нүхэр Бадмажаповай хүтэлбэрилдэг электригүүдэй бригада электролини гэртэ оруулжа байна. **И. Нечаевай фото.**

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Иимэ байдалтай эбсэжэ болохо аал?“

«Коммунизм» колхоздо хонин ажалаа хүгжөөхэ, үүлтэрыень һайжаруулха хүдэлмэри ябуулагданагүй, хонидые олоор хэнзэлүүлхэ тушаа анхарал табигданагүй, үбһэ тэжээлээ гамгүйгөөр гаргашалагдаһан дээрэһээ, хонид олорооо үхэнэ гэжэ дээрэ хэлэгдэһэн гаршагтай статья манай газетэдэ толилогдоо һэн.

Статья соо хэлэгдэһэн дутуу дутагдалнууд шалгалтаар элирүүлэгдэжэ, тэрэниие усадхахын тула хэмжээ абтаа гэжэ Заиграйн аймгүйсэдком редакцида мэдээсэбэ. Колхозой түрүүлэгшэ Дармаев хангалтагүй ажалайнгаа түлөө тушаалһаа сулөөлэгдэжэ, партийна һургуулида һуража байһан нүхэр Баданов түрүүлэгшээр томилогдобо.

Тэрэшэлэн энэ асуудал колхозой партийна организациин суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ, малаа муугаар үбэлжүүлһэн, хонидоо олоор үхүүлһэн хоёрдохи бригадын бригадир нүхэр Батомункуевта партийна зэмэ тохогдоо.

„Һанаагаа амарһанай хойшолонгууд“

Иимэ гаршагтай статья апрелиин эхеэр манай газетэдэ толилогдоо юм. Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үбһэ тэжээлгүйһөө болоожо хонид, эбэртэ мал, гахай олоор гарзална, колхозой правлени, партийна организаци бүхы хүсэеэ элсүүлжэ, нэмэри тэжээл бэлдэхын тулада шанга хэмжээ абанагүй гэжэ статья соо бэшэгдэһэн байгаа.

—Шалгажа үзэхэдэ дурсагдаһан баримтанууд зүб байба. Энэ асуудал КПСС-эй айкомой бюро, аймгүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Мүн КПСС-эй айкомой ээлжээтэ пленум дээрэ тусхай асуудал болгон табигдаа,—гэжэ айкомой секретарь нүхэр Малыгин манда мэдээсээ.

ХҮНЭЙ АМИ НАҺА АБАРАГШАД

Кабина дээрээ улаахан хэрээһэтэй машинануудай түб хотымнай үйлсэнүүдээр шэнхинэсэ табилуулхадань, углуу буланда уулзаһан, хараһан лэ хүнүүд, мотоциклистнүүд, автомашинатан, тэргэ моритоншье гэнтэ зогсожо, «ногоон үйлсэ» гарган, шамдагты гэһэндэл хараад үлэдэг. Тэрэншье ойлгосотой, тиигэншьегүй яахаб. Эдэмнай яаралтай сагаар дуудагдажа, хүнэй ами наһые абархаяа ябаһан «Скорая помощь» станциин медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ха юм.

Тус станциинхид ямаршье сагта, ямаршье хагсуу үдэр, ханхинама хүйтэндэ, аагма халуунда, уһа ехэтэ хура бороон соогуршье өөһэдынгөө харюусалгата алба хэнэ бшуу. Арадай элүүрые сахиха хүндэтэй хэрэгтэ эндэхи врачууд, фельдшернүүд болон медицинскэ сестранууд мэргэжэл шадабаряа, хүсэ шадалаа гамнангүй үгэнэ, улад зоной бэеын элүүрые энэрхы ёһоор хамгаална.

Эдэнэй дунда үнэн сэхэ, оролдосотой һайн ажалаараа шалгарһан хүнүүд олон. Тэдэнэй тоодо станциин врач Николай Силович Черный, дежурна сестранар Нина Ивановна Чередниченко, Евдокия Николаевна Буркова, жолоошон Артем Владимирович Кокорин болон бусад оролсоно. Тэдэнэй ажалые улад зомнай магтадаг.

Арбан гурбан жэлэй туршада фельдшерээр ажаллажа ябаһан Антонина Сергеевна Русалеева мүн лэ оролдосотой ажалаараа илгарна. Нүхэр Русалеева үшөө 1940 ондо Кировскэ областиин Уржум городто фельдшерско-акушерскэ һургуули дүүргээд, манай республикада ажаллахаар ерэһэн юм. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ сэрэгэй алба хэжэ шалгарһанайнгаа удаа Антонина Сергеевна энэ станцида ажаллахаяа 1945 ондо ороһон байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тэндээ таһалгарлагүй ажаллаһаар, энэ нүхэр олониитын дунда мэдээжэ, хүндэтэй болонхой.

Тиихэдэ ахалагша врач-хирург Георгий Пантелеймонович Дудкиниие мэдэхэгүй зон гансашье городто бэшэ, харин бүхы республика доторнай хоморшог байха. Бүхы наһаараа арад зоной энхэ элүүрэй түлөө оролдолго гаргажа ябаһан нүхэр Дудкин баян дүй дүршэлтэй, бэрхэ врач гэлсүүлдэг. Гадна, ажалшадай дунда гэгээрэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулалсадаг юм. Габьяата хүнүүдэй нэгэн Георгий Пан-

телеймонович мэргэжэл шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлдэг, эрдэм ухаанай түйлалтануудые ажалдаа зүрхэтэйгөөр нэбтэрүүлдэг, ариг сэбэрые сахиха хэрэгтэ анхаралаа ходо хандуулдаг. Нүхэр Дудкинда үнэн зүрхэнэй халуун баяр хүргэжэ «Гомдол, дурасхалнуудай» дэбтэр соо гараа табиһан хүнүүд хэдэн арбаад, хорёод байха.

— Урдань ябагаар гү, али морёор ошожо, үбшэн хүндэ туһа хүргэхэнь бэрхэтэй байгша һэн. Харин мүнөө тад ондоо болообди. Манай мэдэлдэ хэдэн машина бии. Үдэр һүнигүй тэдэмнай бэлэн байдаг,—гэжэ ахалагша врач омогтойгоор хөөрэнэ.—Тиимэһээ бидэнэр гэнтэ үбдэһэн хүнүүдтэ тэрэ дары туһаламжа үзүүлнэбди. Манда олгогдоһон найдабариие харюулжа шадахабди,—гэжэ омоггойгоор мэдүүлбэ.

Нээрээшье эдэнэй юрын нэгэ үдэрэй ажал хүдэлмэритэй танилсахадаа бүри ехээр баясахаар.

...Саб сагаахан бүдөөр хушаатай байһан стол дээрэхи телефон ханхинаба. «Яаралтайгаар ерыт, үбшэлһэн хүмнай ехээр муудаад байна» гэһэн гүйлтые дежурна сестра бэшэжэ абаба. Антонина Сергеевна Русалеева тэрэ гүйлтыень бэшээд абахадаа, стол дээрэ хэбтэһэн, журналай хуудаһан соо иигэжэ тэмдэглэбэ: «Сталинай үйлсын 21-дэхи гэр, 16 час 15 минута».

Энээнэй һүүлээр газаа, гэшхүүрэй хажууда байһан «ЗИМ» зөөлэхэнөөр һууриһаа хүдэлжэ, удангүй булангай саагуур далда оробо. Хэдыхэн минутын үнгэрөөд байхада, дежурна врач Черный, сестра Буркова гэгшэд дурсагдаһан адрестай гэртэ орожо ерээд, хүндөөр үбшэлһэн Ирина К. гэгшые абаашажа, операционно стол дээрэ хэбтүүлбэ. Тэрэниие нүхэр Дудкин эмшэлжэ эхилбэ... Бүхы дээрээ хэдэхэн минутын үнгэрэмсөөр үнөөхи эхэнэрнай мэдээ ороод байгаа бэлэй...

Иимэ түргөөр хүнүүдэй ами наһыень абарха ушар «Скорой помощиин» хүдэлмэрилэгшэдэй ажалда олоор үзэгдэдэг. Энэ үдэр мүн лэ Сэлэнгын зүүн эрьедэ ажаһуудаг Петр М. гэгшын ехээр үбшэлөөд хэбтэхэдэнь аргалжа, хүл дээрэнь бодхооһон байна.

— Хонхо ханхинаба гээд лэ гүйлгэжэ ябашадаггүйбди,— хаанаһаа, ямар үбшэнтэй хүн дууданаб? гэжэ хараад үзэдэгбди,—гэжэ ахалагша сестра Русалеева хөөрэнэ.—Тиигэнгүй аргагүй юм. Зарнмдаа манай «03», «41—08» номернуудтай хоёр телефоноор нэгэн доро хонхододог. Хүндэ үбшэнтэндэнь түрүүшын ээлжээндэ ошохо ёһотойбди, ошодогшье байнабди...

Дурсагдаһан коллективэйхид өөһэдынгөө уялгые энээгээр хизаарладаггүй. Ямар нэгэн гасалда орожо гэмтэһэн ушарнууд тухай милициин хүдэлмэришэдтэ ходо дуулгажа байдаг. Энэнь мүн лэ удхатай байна. Яахадааб гэхэдэ, хуули бууса юумэ хээд, хүниие шангаар сохёод тэргэдэдэг ушар баһал бии байдаг гээшэ. Тиимэ гэмтэ хүниие саг соонь милицидэ дуулгахада, ехэ туһатай юм.

Хүнэй ами наһа абарагшад иигэжэ бушуу түргэнөөр, шадамар бэрхээр өөһэдынгөө айхабтар хүндэтэй, харюусалгатай үүргые дүүргэнэ.

...Мүшэтэ һүни гү, али гэгээн сагаан үдэр манай городой үйлсэнүүдээр бүгэдэндэ танил улаан хэрээһэтэй машинанууд һүндэлдэг...! «Яаргты, ханинар!»— гээд һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд тэрэнэй хойноһоо омогорхон харана...

Ив. Очиров.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Скорая помощь» станциинхид үбшэлһэн хүниие эмшэлхээ абаашаха гэжэ байна.

Н. Дамбаевай фото.

Шэнэ газар хахална

Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай «Эрдэм» колхозойхид сагай уларилай хүйтэн байһанһаа боложо, байгша ондэ хабарайнгаа тарилгые зарим тэды оройтожо эхилээ. Тиибэшье, түрүүшын үдэрнүүдһээ эршэмтэйгээр ажаллажа, 6—7 үдэрэй туршада 800-гаад гектарта эртын хара таряа, шэниисэ тариба. Колхозой хоёрдохи комплексно бригадынхид илангаяа эмхитэй һайнаар хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, тус бригадын трактористнууд Ц-Д. Гармаханов, М. Улзуев гэгшэдэй агрегадайхид 37 гектарай срондо халаан бүридэ 45—50 гектар хүрэтэр, агротехническэ эрхим шанартайгаар тарилга хэнэ.

Гадна, энэ колхозойхид эхэ хонидойнгоо отаранууд шадар 30 га шэнэ газар хахалаад, хэнзэлһэн хонидто эдюулхын тула тэжээлэй ургамалнуудые тариха юм. Эндэхид байгша ондо бүхыдөө 200-гаад гектар шэнэ газар элдүүрилхэ түсэбтэй.

Д. Доржиев.

Оролдолгын аша үрэ

Кударын аймагай «40 лет Октября» колхозой сад, огород ургуулагша Цыбикжап Аюшеев 60 наһа хүрэбэшье, жэл бүхэндэ һайн ургаса абана. Тиихэтэйгээ хамта, үрэ жэмэсэй, огородой эдеэнэй ургасые жэл ерэхэ тудам дээшэлүүлһэн байха юм.

Үнэн сэхэ, эдэбхитэй ажалайнгаа түлөө энэ нүхэр оло дахин грамота болон үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Д. ГАРМАЕВ.

ЩАТАР

Власов түрүүлжэ ябана

Шатараар нэгэдэхи разрядтанай республиканска турнирай 9-дэхи тур наадагдаба. Владимир Власов Пуртовые шүүһэнэй һүүлээр, Мадаевые илаа.

Павлов Игумновтай, Сергей Самаринтай наадахадаа тэнсэбэ. Мамилов Пуртовые шүүгээд, Сергей Самаринда партияа алдаа.

Хоёр талаһаа алдуу хэжэ наадабашье, Назимэвынь Воробьевто шүүгдэшоо.

«Б» группада наадагшадай дундаһаа 7,5 очкотой болоһон Александр Самарин түрүүлжэ ябана. Гэл турнирта 9-һөө 7,5 очко абаһан Власов түрүү һуури эзэлжэ ябаһаар.

А. Михайлов.

„Ошон" колхоздо

САБШАЛАНГАЙ ГАЗАР УҺАЛНА.

Колхозой 3-дахи комплексно бригадын луговэдууд (бригадирынь нүхэр Б. Очиров) Түгнэ голой уһые сабшалангай газар дээрэ гаргаба. Бригадада хүдэлдэг 4 хүн майн 4 болотор 160 гаран гектар сабшалан уһалаад байна.

Мүнөө энэ бригадынхид сабшалан уһалха хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

ИЛЬИЧЫН ЛАМПОЧКАНУУД НОСООГДОХОНЬ

«Сельэлектрын» монтажна бригаданууд Улан-Удэһээ лини татажа, Мухаршэбэрэй колхозуудые зайн галтай болгохо ехэ хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө үедэ «Ошон» колхозой центр—Суулгые, мүн Зандин һууриниие зайн галтай болгохо хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Тосхонуудай үйлсөөр столбонууд зоогдоно, айлай гэрнүүдтэ зайн гал оруулха шабын түмэр татагдажа байна.

НЭМЭЛТЭ ТҮЛБЭРИ ҮГТЭБЭ

Зандин нютаг харгыһаа зайдуушаг дээрэһээ урда жэлнүүдтэ газетэ, журнал болон бэшэг саг соонь абажа шададаггүй һэн. Мүнөө эндэ почтын машина ерэдэг боложо, энэ нютагайхин Улан-Удэдэ хэблэгдэдэг газетэнүүдые гараһан үдэртэнь уншаха аргатай болобо.

МАЛШАДАЙ МАГТААЛТА АЖАЛ

Колхозой малшад малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэбэ. Һубай, залуу малхарагшад Дондок Цыбиков, Будажап Цыренов гэгшэд дааһан малнуудаа хүшэ шадал һайнтайгаар, гарза хэролтогүйгөөр ондо оруулба. Эдэ эрхим малшад һаяхан мүнгэн нэмэлтэ түлбэридэ хүртөө.

Тэрэшэлэн гахайшан Добу Сультимова 10 гахайһаа зуу гаран поршоонхо абаад, һайнаар түлжүүлжэ байна.

Д. Батамункуев.

Мухаршэбэр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кяхтын больницын хирург Дмитрий Еронов операци хэжэ байна. **А. Калмыковой** фото.

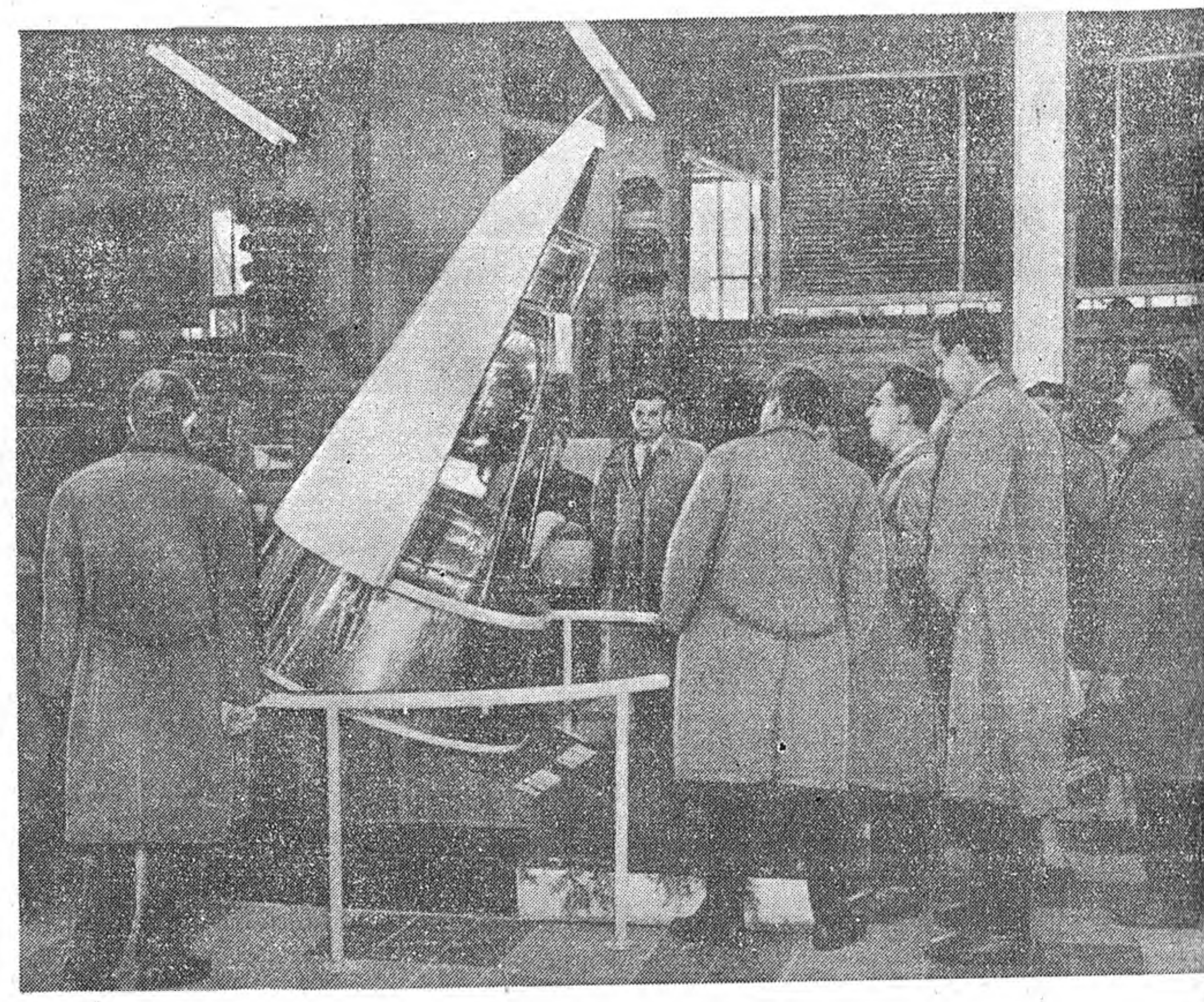

Брюссельдэхи Бүхэдэлхэйн выставкэ. Советскэ павильон соо табигдаһан, газар дэлхэй тойрон дабшадаг хоёрдохи хэмэл одоной моделиие выставкэдэ орогшод хаража байна. ТАСС-эй фотохроника.

Хабаяа харуулха хаһа ерээ

Манай Коммунистическэ парти, Советскэ правительство арад зоной ажабайдалые улам һайжаруулхын тулада оролдохынгоо хажуугаар, тэдэнэй бэе махабадай бэхижэхэ, болбосорхо асуудалда халуун анхарал хандуулжа байдаг.

«РСФСР-эй арадай спартакиадын дүн, республика доторoo физкультура болон спортые саашадань хүгжөөхэ хэмжээн тухай» КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи бюрогой тогтоол ойрын жэлнүүдтэ физкультура, спортын хэрэг хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулга хараалаа.

Манай республика доторхи физкультура, спортын бүлгэмүүд, эмхи зургаанууд тус тогтоолые бэелүүлхэ асуудалаар зарим тэды амжалта туйлаад байна. Колхоз, совхоз, промышленна предприяти дээгүүр һорёон, мүрысөөн ходо эмхидхэгдэдэг болоо. 1955 онойхитой сасуулбал, һүүлшын жэлэй 4 һарын хугасаада элдэб һорёо, мүрысөөндэ хабаадалсагшадай тоо 1,5 дахин олошороо. Заиграйн, Бичурын, Түнхэнэй, Байкало-Кударын аймагуудай, хэлхеэ холбооной Улан-Удын Управлениин дэргэдэхи спортын бүлгэмүүдэй хүдэлмэри эли бодо һэргээгдэн һайжараа. РСФСР-эй арадай спартакиадада зорюулагдаһан үбэлэй мүрысөөндэ 700 шахуу залуушуул ГТО-гэй комплексын нормо, 127 хүн разрядай нормо дүүргэээ. Заиграйн аймагай мянга гарамгай залуушуул санашадай, конькишадай урилдаанда, бүмбэгэтэй хоккейгээр наадалгада хабаадажа, тэдэнэй 3-ниинь 1-дэхи разрядай, 14-ниинь 2-дохи разрядай, 26-ниинь 3-дахи разрядай, 32-ынь багашуулай разрядай нормо дүүргэһэн байна.

Манай спортсменүүдэй шадабари мэргэжэл жэлһээ жэлдэ дээшэлжэ байнхай. Һүүлэй 2 жэлэй туршада спортын 13 мастер бэлдэгдээ. Мэргэн буудагшад В. Бадмаев, Т. Николаев, В. Варфоломеев, боксёрнууд Б. Жигмитов, В. Бадмаев, М. Дворкин, конькишад В. Яременко, Т. Любимова, Т. Шевчук, Н. Боброва, хүнгэн атлёдүүд Г. Шарипов, А. Воронцова, Г. Тришин ороной, федерациин, ЦС-эй суглуулагдамал командануудта оролсоно. Шалгарһан велосипедистнэр Х. Убугунова, И. Очиров, Жамбалов (Иволгын аймаг), санашад Горбатюк, Синицина (Бичурын аймаг), М. Разаренова, В. Заиграев (Заиграйн аймаг) болон бусад республикын суглуулагдамал командада ороно.

Һүүлэй үедэ комсомолшууд, залуушуул өөһэдын хүсөөр спортын элдэб хэрэгсэл хэдэг болоо. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай залуушуул олониитын туһаламжаар 4 стадион (гурбыень колхозуудта) барижа, түхеэрээ. Баргажанай аймагай Үреөгэй, Мухаршэбэрэй, Улан-Удын 16-дахи һургуулинуудай һурагшад спортын элдэб хэрэгсэл олоор, шадамараар хэдэг байһандаа РСФСР-эй, БМАССР-эй Гэгээрэлэй министрнүүдһээ 10—10 мянган түхэригэй шанда хүртөө.

Тэдээнһээ гадна, ажалай резервын һургуулиин залуушуул өөһэдынгөө спортын талмай баридаг боложо байгаа юм.

Эдэ бүгэдэнь спортивна шадабаряа дээшэлүүлхэ арга боломжо спортсменүүдтэ олгоно бшуу. Манай республикын спортсменүүд хани барисаата, хүршэ Монгол ороной спортсменүүдтэй уулзадаг, мүрысэдэг болоо. Үнгэрөөшэ зун Улан-Баатарта Монгол, Хитад, Энэдхэг оронуудай суглуулагдамал командануудтай уулзажа, хани барисаагаа улам бэхижүүлхэ, мэргэжэл шадабаряа абалсан дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн амжалта туйлагдаһан байха.

Гэбэшье, физкультура, спортын хүдэлмэри арад зоной дунда үшөөл һулаар ябуулагдана, энээндэ олохон зон хабааданагүй гэжэ бодото баримтанууд гэршэлнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, Кяхтын, Тарбагатайн, Прибайкальска, Ториин аймагуудай ДСО, «Урожай», «Труд» «Спартак» бүлгэмүүд колхозник, механизатор зониие спортдо олоор хабаадуулнагүй, спортын талаар ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулнагүй. Олонхи колхоз, МТС, РТС-үүдэй физкультурын нэгэдэлнүүд «сааpһан дээрэ тоологдодогшье һаа, саһан дээрэ мүр гаргаагүй» байһаар.

Сэмбын фабрикын, мяха-консервын комбинадай, модоной заводой, мүн бусад хэдэн предприятиин залуушуул гансал футбол намнахаһаа ондоо юумэ эмхидхэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Эхин, дунда, дээдэ һургуулинуудтахи физкультурна, спортын хүдэлмэридэ олон дутагдал бии байһаар зандаа. Физкультура, спортые һурагшадай дуралдаг хэрэг болгожо шадагдаагүй. Зарим һургуулида физкультурын хэшээл таһалдана, эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдаһаар. Иимэ ушар Заиграйн, Ториин, Зэдын болон бусад аймагуудта ходо үзэгдэнэ.

Аймаг, город бүхэнэй гүйсэдком, профсоюзай, комсомолой организацинууд физкультурна эмхинүүдэй хэрэгые һайн мэдэдэггүй, биратай туһаламжа үзүүлдэггүй байна. Ажалшадые солбон согтой, шамбай шииpаг бэетэй болгохо асуудалнууд сесси, заседани дээгүүр үшөөл үсөөн хэлсэгдэдэг гээшэ.

ВЛКСМ-эй XIII съезд олониитын физкультурна хүдэлөөе улам хүгжөөхэ, спортын мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ тухай шанга эрилтэ табижа, хэдэ хэдэн тодорхой хэмжээ хараалаа.

Зунай спортын сезон эхилхэнь. БМАССР-эй 35 жэлэй, ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойнуудта зорюулагдаһан мүрысөөндэ, мүн 1959 он соо болохо автономно республикануудай арадууд хоорондын 2-дохи спартакиадада, профсоюзай бүхэсоюзна спартакиадада бэлдэхэл эхилхэнь. Олон мянган залуушуулые шэнээр хабаадуулхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, тэдэниие олон ондоо һорёо мүрысөөндэ хабаадалсахаар бэлдэхэ гээшэ шухалын шухала хэрэг болоно. Бурят арадай спорт—һур харбаан, бүхэ барилдаан, мори урилдаан гэхэ мэтые нютаг нютагта дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Физкультура, спортын хүдэлмэри эмхидхэхэ, һорёо, мүрысөө һайнаар үнгэргэхын тула партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой организаци бүхэн олониитэ зондо түшэглэн, далайса ехэтэйгээр оролдохо, ойлгуулламжын хүдэлмэри оншотойгоор ябуулха, эдэбхитэдэй дундаһаа инструкторнуудые бэлдэхэ уялгатай.

Бидэнэй энэ хэрэгтэ бүри ехээр анхаралаа табидаг болоо һаа, манай спортсмен хүбүүд, басагад ерэхэ зунай сезон соо бүри һайн үрэ дүн туйлахань дамжаггүй.

Б. Санданов, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй түрүүлэгшэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Советскэ журналистнууд Аргентинадэ ошоод байна

БУЭНОС-АЙРЕС, майн 8. (ТАСС). Аргентинадэ ошоод байһан советскэ журналистнууд Аргентинын ниислэл хотын ажабайдалтай танилсаһаар.

«Сервантес» гэжэ национальна комедиин театрта журналистнууд майн 6-да уряалаар ошожо, Шекспирэй зохёоһон «Арбан хоёрдохи һүни» гэжэ зүжэгые хараа.

Хэдэн газетэ, мүн «Ке» журналай редакцинуудта орожо, тэдэнэй хүдэлмэритэй танилсаа. Тэндэ советскэ айлшад редакцинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, нютагай журналистнуудтай хани ёһоор хөөрэлдөө. «Аргентина Соно-фильм» гэжэ киностудида советскэ журналистнууд ошоходоо, студиин актернууд болон режиссернуудаар хани халуунаар угтагдаһан байна. Буэнос-Айресэй эгээн томо стадиониие журналистнууд хараа. Тэндэнь футбольно матч боложо байгаа. Энэ стадион «Ривер плате» гэжэ спортивна клубта хамаатай юм.

«Колон» гэжэ оперо ба баледэй театрта майн 7-ной үглөөгүүр журналистнууд орожо, артистнуудтайнь хөөрэлдөө, «Жизель» гэжэ баледэй репетициин болохые хараа. Кубинска мэдээжэ балерина Алисиа Алонсо тэндэ гастрольдо ошоод байһан аад, табигдахаяа бэлэдхэгдэжэ байһан энэ баледэй гол рольдо наадаха болоһон байна. Алисиа Алонсо советскэ журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, Москва, Ленинград ошохо хүсэлэнтэй боложо байһан тухайгаа хэлээ.

Хитадай Коммунистическэ партиин VIII съездын хоёрдохи сесси

ПЕКИН, майн 8. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна:

Хитадай Коммунистическэ партиин VIII съездын хоёрдохи сесси мүнөөдэр үдын хойно хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Нүхэр Лю Шао-циин хэһэн КПК-гэй ЦК-гэй тоосоото элидхэлые, элдэб оронуудай коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Москвада болоһ... зүблөөнүүд тухай нүхэр Дэн Ся... пинэй хэһэн элидхэлые зүбшэн хэ... сэлгэ мүнөөдэрэй заседани дэ... болоһон байна.

Нүхэд Лю Шао-циин, Дэн Ся... пинэй элидхэлнүүдые делегаду... майн 6, 7-до бүлэг бүлэг боло... хубаараад, зүбшэн хэлсэһэн ба... гаа.

ГДР сүлөөлэгдэһэн үдэрөө һайндэрлэнэ

БЕРЛИН, майн 8. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикын ниислэл хото Берлинэй үйлсэнүүд, Лейпциг, Магдебург, Дрезден, Росток, республикын бусад городуудай үйлсэнүүд Советскэ Союзай, ГДР-эй тугуудаар мүнөөдэр гоёон шэмэглэгдэнхэй байба. Германо-советскэ хани барисаанай обществын эмблемэнүүдээр, атомна зэбсэгжэлгэдэ эсэргүүсэн, Европодо атомна зэбсэггүй зоно байгуулхын түлөө тэмсэхые уряалһан плакадуудаар гэр байшангуудай эбэр таланууд гоёогдонхой.

Гитлеризмһээ немец арадай сүлөөдэгдэһөөр 13 жэлэй ойе мүнөөдэр ГДР-эй ажалшад һайндэрлөө. С... лөөрэлгын үдэртэй дашарамдуул... ГДР-эй национальна обороны ми... нистр захиралта гаргаа. Совет... сэрэгшэдтэй хамта эб найрамда... сахин хамгаалжа байһан наци... нальна арадай армиин сэрэгэй ... ба хэгшэдые аюулгүй байдал ба... жүүлхыень энэ захиралта соо... министр уряалһан байна.

«Эсэгэ оронойнгоо үмэнэ габь... тай байһанайнь түлөө» СЕПГ-... олон ажал-ябуулагшадые, хүдэл... ришэнэй хүдэлөөндэ хабаадагш... дые ГДР-эй президент В. Пик ... денуудаар шагнаа.

Советскэ сэрэгшэдэй Берлиндэхи памятнигуудай дэргэдэ веногууд табигдаба

БЕРЛИН, майн 8. (ТАСС). Гитлеризмһээ немец арадай сүлөөлэгдэһэн үдэрые һайндэрлэлгэтэй дашарамдуулагдан, советскэ сэрэгшэдэй памятнигуудай дэргэдэ мүнөөдэр веногууд табигдаба.

ГДР-эй президент Пик гэгшын. ГДР-эй Арадай палатын, газар нютагуудай палатануудай зүгһөө, Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиин Центральна Комитедэй. ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй. демократическа Германиин национальна фронтын национальна соведэй зүгһөө, Германиин компартиин Центральна Комитедэй зүгһөө, СССР-эй посольствын зүгһөө, тэрэшэлэн Берлинэй элдэб организацинуудай, олон тоото предприятинуудай коллективүүдэй зүгһөө советскэ сэрэгшэдэй Трептов паркдахи памятнигай дэргэдэ веногууд табигдаа.

Венок табилгын ёһололдо Германиин Демократическа Республикын ниислэл хотын олон мянган хүн зон хабаадаа. СЕПГ-... ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. Ул... брихт, премьер-министр О. Гро... воль, Арадай палатын президиу... түрүүлэгшэ И. Дикман, парти... гүрэнэй ажал-ябуулагшад, тэрэш... лэн СССР-эй хэрэгүүдээр ГДР... байдаг сагзуурын этигэмжэтэ С... Аставин, Германидахи советскэ ... лэг сэрэгэй командалагша арм... генерал М. В. Захаров эндэ ерэ...

Памятнигай дэргэдэ митинг ... лоо. Гитлеризмдэ эсэргүүсэн, ... ропын арадуудые сүлөөлхын тү... байлдаануудта наһа бараһан сов... скэ сэрэгшэдэй һаруул һайхан ... расхаалда зорюулан СЕПГ-... ЦК-гэй секретарь А. Нейман, Г... -эй Министрнүүдэй Соведэй Түр... лэгшын орлогшо П. Шольц үгэ ... лээ.

Советскэ солдадууд болон о... цернүүдэй Панковтахи, тэрэш... Тиргартендэхи (Баруун Берл... памятнигуудай дэргэдэ веног... табигдаа.

Советскэ Союзай хилэ тээшэ Америкын самолёдуудай ниидэлгые болюулха

НЬЮ-ЙОРК, майн 8. (ТАСС). «Чикаго Дейли Ньюс» газетэ Дороти Томпсоной статья, мүн редакционно статья толилоо. Арктическа район дээгүүр Советскэ Союзай хилэ тээшэ сэрэгэй самолёдуудые харата муухайгаар ниидхүүлэн эльгээхээ Холбоото Штадууд болихо ёһотой гэһэн эрилтэнүүд эдэ статьянууд соо дэмжэгдэһэн байха юм. «Бодоод үзыт, хэрбээ атомна зэбсэгээр хангагдаһан советскэ самолёдуудай Хойто Канада гү, али Аляскада дүтүүр нэгэтэ бэшэ ниидээ гээшэ һаань Холбоото Штадуудта ямар ехэ шуугаан гараха байгаа гээшэб. Эб найрамдалые хүсэһэн диплomати ямар байха ёһотойб гэхэдэ, хамагай түрүүндэ нүгөө талынгаа байдалые өөрынхитэеэ сасуулан жэшэжэ үзэхэ, мүн түбэгшээхэ, этигэхэгүй ябадал г... гахаар юушье хэхэгүй хэрэгтэй б... лоно бшуу» гэжэ Томпсон бэшэ...

Энэ хараа бодолые бүрин з... шөөхэ зуураа, газетэ редакцио... статья соогоо иигэжэ заана: «Х... боото Штадуудай агаарай-сэрэ... самолёдуудай Арктика дээгү... ниидэлгэ Советскэ Союзые һэр... лүүлхэһээ гадна, бусад олон ... нуудые түбэгшээлгэнэ. Юуб гэх... эдэ самолёдууд ородой хилэдэ ... түүр ниидэнэ бшуу... Россин з... һөө иимэ ниидэлгэнүүдэй ,ма... түби тээшэ хэгдэдэг болоо һаа ... Холбоото Штадууд баһал сошор... хо, түбэгшээхэ байһаниинь соо... той гэжэ газетэ онсолон тэмдэгл...

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВА.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00725. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 132